

paraszletek. fön. Strauss hangver- fön tánczene. zenan. 19.25: Gra zerü hangv. mfónikus hangv. Catalani, Sibe-

paraszletek. IX., IV. szoná- gorára.

zélőjság. Gram- 18.45: Beszélőj- n. 19.40: Rádió- nekár. 20.30: Fel- lin és gitár. 21.15 anezene.

Rékai Miklós ze- Suppé: A szép Eysler: Az asz- g. Strauss: Csá- vsvzky: Spanyol tetés a szerályból gó a „Pierette mből. Kálmán:

ó az Egyetemi jelentés.

s Postászenekar zabady-Massenet. Cossini: A tolvaj tek a Peer Gynt- k a kuruc világ-

időjárásjelentés.

felolvasása: „Em friedre”.

és, időjárásjelen-

ársaság irodalmi rta és felolvassa: s tag. Régi világ-

si Zenekar hang- zeti Ipaesarnok

Nicolai: A wind any. Rachmani- stein: Dal. Swend genda. Bizet: Az

ale: Intermezzo; Bizet: Carmen —

ta: Valahol mesz báro — nyitány.

k Hilda bécsi dan- elzene kísérettel.

dország”.

s.

elzés, időjárásje-

: A torreador e.

20.15: Népszere-

ves hangv.

kozottató zene.

rettrészletek.

ene.

zene.

onazene.

letések

kolozsvári uriesa-

szerezéssel, kitűnő

rel Vlaicu (Bánfy

ás fiu vagy leány

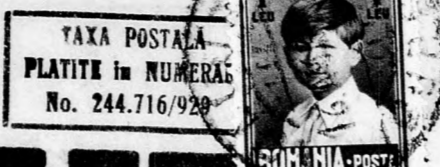
nal teljes ellátást

ongora. Szappan-

kolás gyermeket

a „Kellemes ott-

XIII EVF. * SZAM 137 Cluj—Kolezsvár, 1930 augusztus 16 Szombat 5690 EV - AB 21

Ramasetter Robert BUDAPEST

Az Új Kelet az egy- és két napos 400 napilap. Diszter 2. II. e. S. Képek utánnyomtatás megjelölésével. Hírdetéseket nem küldünk megjelölésükre sem.

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Strada Baron L. Pop (v. Brassai-utca) 10. szám. Telefon: 9-77.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1150 Lel, Félévre 600, Negyedévre 320, Egy hónapra 110

KULFOLDI ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egy óra 1 dollár (vagy ennek megfelelő pénznem). Egy évre 10 dollár.

Mirdetések tarifa szerint vétetnek fel.

ELLET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Teljesen kimerültek az adófizetők

A kormány már megkezdte az 1931. évi költségvetés előkészítését. Minden jel szerint a hivatalos fórumok is belátták végül, hogy az ország eljutott az adóképtesség legvégső határára s hogy az adópréssé további megszorítása egy- értelmű volna a gazdasági élet teljes megfojtásával.

Ez a rendelet hivatalos elismerése annak, amit mi már esztendő óta hangoztatunk, hogy tudniillik a több mint félmilliót számláló tisztviselői kar eltartása messze túlhaladja az ország anyagi lehetőségeit és elkerülhetetlenül az adófizetők teljes kimerüléséhez, költségvetési deficitekhez kell hogy vezessen. Valóságilag hajmeresztő volt az a felületesség és könnyelműség, amellyel Románia budgetjét esztendőről-esztendőre összeállították. A háború előtti Románia költségvetése átlag ötszázmillió aranylej körül mozgott, ami valamivel több, mint tizenötmilliárd lejnek felel meg. Románia 1930. évi költségvetése különböző autonóm pénztárak budgetjével együtt megközelítette a hatvanmilliárdot. A költségvetés tehát négy-szeresen emelkedett a háború óta, míg az ország csak két és félszeresével nagyobbodott meg. Ez még nem lett volna oly nagy tragédia, mert tulajdonképpen a hatvanmilliárdos költségvetés sem szolgált megfelelő keretet a tizen-nyolcmillió főnyi lakosság szociális és kulturális igényeinek kielégítéséhez. Az emelkedés akkor válik tulajdonképpen aránytalanná, ha meggondoljuk, hogy a háború pusztításai mely sebeket szakítottak fel a nemzetgazdaság testében és az agrárreform következtében a közterhek arra a földművelő rétegre nehezedtek, amely megfelelő tőke és eszközök híján nem tudott rentábilisan termelni.

Az ország lakosságának nyolcvanszázalékát kitevő parasztság a kisajátítás utáni években fokozatosan elszegényedett és megszűnt felvevő piac lenni az ipar és kereskedelem számára. Az agrár demagógiával operáló politikai pártok olyképpen igyekeztek a bajon segíteni, hogy a közterheket a városok ipari és kereskedelmi osztályára sibták át. Ezt az osztályt sújtotta egyrészt a paraszti-ág pauperizálódása, másrészt pedig az ország évről-évre emelkedő közterhek. Misem volt természetesebb, minthogy a terheknek ez az egyenlőtlen elosztása és a termelés és fogyasztás processzusának felbillent egyensúlyja válságot idézett elő. És ezt a krízist csak súlyosbította a nemzeti tőke teljes hiánya. A háború előtti Romániában a nagybirtokokon folyó belterjes gazdálkodás és az ország természeti kincseinek racionális kiakná- zása következtében már megindult a nemzeti tőkeképződés folyamata. Ezt a folyamatot megakasztotta az agrárre- form, amely a profitot hozó nagybirtok- okat nem rentábilis kisbirtokokkal ese- néltte fel. A hiba nem a reformban volt, hanem a liberális gazdaságpolitika vak- vágyában, amely ahelyett, hogy lehetővé tette volna a parasztság számára a hitel folyósításával, mezőgazdasági gépek be- állításával a belterjes gazdálkodást — a liberális érdekkörbe tartozó ipari vál- lalatok védvámok utján való felvirá- ztatására koncentrált minden erőfe- lyőtését. Nagy vonásokban ezek voltak az okai az előzményei a háború óta lappan- gó válságnak, amely most teljes erővel

Óriási tűz hamvasztotta el a bukaresti vámközraktárakat

Állítólag elbocsátott alkalmazottak bosszúból gyújtották fel a raktárakat Kincseket érő áru tömkelege pusztult el a tűzben — Egyetlen tűzcsap volt a raktárak területén — A katasztrofális vízhiány miatt az első számú rak- tár porig égett, a másik két raktár nagy része elhamvadt

Több százmillió leja kár a vizsgálat eddigi megállapításai szerint

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. Katasztrofális tűz pusztított az elmúlt éjjel Bukarestben. Éjjel után félkettő- kor egy esendőrőrmester haladt el a fővárosi vámközraktárak hatalmas épü- lettömbjei között, amikor megrémülten vette észre, hogy az első számú raktár hatalmas épületéből lángnyelvek törnek elő. A csendőrőrmester azonnal alarmi- rozta az egész környéket és a tüzlőt- ságot, amely néhány perc múlva már a helyszínére is érkezett. Amikor a tüzlöt- tők megérkeztek,

az első számú raktár, amely kin- cseket érő árukkal volt zsúfolásig megrakva, már javában égett.

Az éjszakában félelmetes látványt nyújtott a lobogó lángokkal égő vám- raktár. Az utcák csakhamar megteltek az első álmukból felvert emberekkel, akiket a tüzriadalom kivetett az ágyuk- ból s mindannyian futólépcsőben siettek a tűz színtere felé, hogy segítséget nyújthassanak a tüzlőtőknek.

A tüzlőtők azonban összetett kezek- kel, tehetetlenül voltak kénytelenek nézni a tűz borzalmas pusztításait, mert a raktártömbök egész területén mind- össze egyetlen egy tűzcsapra bukkan- tak. Az általános fejtelenség és zürz- mág közepette ért a helyszínre Pompi- liu Ioanutescu pénzügyi államtitkár, Cădere belügyi államtitkár és Marines- cu rendőrprefektus, akik maguk is megdöbbenve látták, hogy

a vízhiány miatt menhetetlenül odaégnék a több százmillió lej érté- ket képviselő áruk.

A tüzlőtők hatalmas ciszternákkal hoz- ták a vizet félkilométernyi távolságból, ezalatt a tűz egyre hatalmasabb mére- teteket öltött. A hatóságok vezetői min- denekelőtt a közraktárak irattárát akar- ták megmenteni, ez azonban nem sike- rült, mert az éjjeli órákban nem tudták előkeríteni a raktárak kulesait.

Az első számú raktárépületben több mint harminc vagon vagyont érő áru égett oda. Csupa könnyen égő anyaggal volt tele a raktár és így a tűz könnyű munkát végzett. Négy és fél vagon posztó, másfél vagon cér- na, olajárak, kartonok, fűszerek, könyvek, kaucukárak, gyógyszere- k, selymek és biciklik lettek a lángok martalékai.

Egy órán keresztül vívtak a tüzlőtők emberföltött küzdelmet a lángokkal, de a katasztrofális vízhiány miatt mégsem tudták megakadályozni, hogy a lángok át ne esaljanak a második és harmadik számú raktárépületekre is. Ezekben a rak- tárakban a régen otthoverő, ki nem váltott áruk voltak felhalmozva óriási mennyiségben. Rengeteg autó és zong- ra volt felhalmozva a második és har- madik számú raktárban, amelyek csak- nem mind odaégték. Három óra tájban a tűz már olyan fenyegető méreteket öltött, hogy az egész negyed veszélyez-

tetve volt. A tüzlőtőség és a velük együtt kivonult karhatalom megkezdte a Calea Rahovei, a Strada 13 Septem- vrie és a környékbeli utcák kiürítését. Reggel nyolc órákor sikerült csak a tűz- zet eloltani.

A kár olyan horribilis, hogy egyelőre még csak felbecsülni sem lehet.

Már az eddigi megállapítások sze- rint is az elégett áruk értéke több- százmillió lejre rug.

Az első számú raktár teljesen leégett, a második és harmadik számú raktárak legnagyobb része szintén a tűz marta- lékává vált a bennük felhalmozott áruk- kal együtt.

Az ilfovi ügyészség még az éjszaka folyamán bevezette a vizsgálatot, mely- nek során letartóztatták a raktárak Eftimie nevű éjjeli őreit.

Az éjjeli őr letartóztatása azért vált szükségessé, mert az ügyészség né- hány szemtanú állításából arra kö- vetkezett, hogy gyújtogatás esete forog fenn.

A tűz keletkezésének szemtanúi ugyan- is azt állítják, hogy egyazon pillanat- ban több oldalról esaptak fel a lángok. A vizsgálat megállapította, hogy az utóbbi időben igen sok munkást és al- kalmazottat bocsátottak el a közraktá- rak kötelekeiből és az ügyészség nem tartja kizártnak, hogy a gyújtogatás bosszu műve volt.

dühöng az országban. És erre a lesze- gényedett országra mindenek tetejébe ráerőszakoltak egy olyan drága és hasz- navehetetlen bürokráciát, amelyhez ha- sonló egyetlen európai államban sincs. Két és félszeresen nagyobbodott meg Románia területe a háború óta és nyolcszorosára emelkedett a tisztviselők évről-évre növekvő száma. Tíz esztendő alatt ugyszólván semmi sem történt az ország gazdasági renoválása érdekében, kiépítetlenül maradtak az utak, a vas- utak, dezorganizálódott a közlekedés, mert az adóban kipréselt összegeket tisztviselői fizetésekre kellett fordíta- nia. Huszonhat-husznyolcmilliárd lej, tehát az összkötségvetésnek csaknem a felét nyerte el Romániában a szemé- lyi kiadások, amelyekre jellemzőkép- pen elegendő annyit megállapítani, hogy a francia államvasutak például negyedannyi tisztviselővel dolgoznak, mint a CFR.

A háború óta egyetlen egy évben — 1926-ban — zárult fölösleggel Románia költségvetése. Az akkori néppárti kor- mány 33 milliárdban állapította meg (a CFR, a posta stb. nélkül) a budgetet és az állami bevételek valamivel több, mint egymilliárd lejjel haladták meg az előirányzatot. 1927-ben a 37 milliárdra becsült költségvetés csaknem ötmilliárd lejnyi deficittel zárult és nem sokkal ki- sebb volt a deficit a következő évben, 1928-ban is. 1928 végén az uralomra ke- rülő nemzeti-parasztpárti kormánytól a stabilizációs kölcsön folyósítása elle- nében a költségvetés egyensúlyozását követelték a külföldi bankárok, mire a

kormány — mi telhetett tőle, — husz százalékkal felemelte 1929-re az adókat. Azonban ezen emelés és az adóbehajtás tempójának fokozása ellenére is egymil- liárd 600 millió lejes deficittel zárult az első nemzeti-parasztpárti költségvetés is. Ilyen előzmények után került sor az 1930. évi költségvetésre, amelynek össze- gét Madgearu akkori pénzügyminiszter az autonóm intézményektől eltekintve, negyvenmilliárdban állapította meg. A „nyomor költségvetésének” neveztük már akkor ezt a budgetet és megirtuk, hogy a teljesen lerongyolódott és már utolsó tartalékjait is felemészítő nemzet- gazdaságból a legerőszakosabb eszkö- zökkel sem lehet majd azt az összeget ki- préselni. Rámutattunk arra, hogy az ál- lam pénzügyeinek, az ország gazdasági életének normalizálása nem képzelhető el a személyi kiadások nagyszabású csökkentése és egy energikus határozott takarékosági politika nélkül.

Jóslataink valóra váltak. Az állami inkasszó az első hét hónapban egyetlen egyszer sem érte el a hárommilliárd lejt és a következő hónapokban átlag négy- milliárdnak kellene befolytania ahhoz, hogy a költségvetési egyensúly — amely nek felbillenése a stabilizációt is veszé- lyeztetheti — elkerülhető legyen. A kor- mány kénytelen volt a költségvetés rati- fikálásának ultima rációjához folyamod- ni és a szabályszerűen előirányzott anya- gi kiadások egy részének folyósítását be- szüntetni, hogy az államgépezet műkö- désében fennakadás be ne következ- zék. A jövő évi költségvetést pedig 15 száza- lékkel akarják redukálni. Pájdalmas és

szomorú jelenség ez a redukció, mert lé- nyegében azt jelenti, hogy az államele- tet szűkebb keretek közé kényszeríti a nyomoruság. Szükség volt azonban erre az érvágásra, mert az adófizetők kifor- dított zsebeitől nem volt több mit vár- nia az államkasszájának és a kormány is kénytelen volt belátni végül, hogy nem a jövedelmeknek adókból való fokozása, hanem csakis a kiadások csökkentése hozhatja egyensúlyba a költségvetést. Charles Rist teóriája ugyanis: „des eco- nomies et des impots” csodót mondott. A stabilizáció kormánybiztosa nem tud- ta ugyanis megérteni, hogy Franciaor- szágból fizethetnek több adót az embe- rek, mert nyilván gazdagabbak is.

A költségvetési redukció azonban csak abban az esetben segíthet az or- szág helyzetén, ha nem a lukratív beru- házásokra szolgáló anyagi kiadásokat, hanem a személyi költségeket fogják csökkenteni. A költségvetés redukciójá- val egyidejűleg pedig revízió alá kell venni a jelenlegi adórendszert is. Az adóterhek elosztása az adóeltitkolási tör- vény ellenére is súlyos, mélyen igazságt- alan és egyenlőtlen, mert a lakosság- nak egyetlen rétegét terheli. A helyzet kritikus volta heroikus intézkedéseket követel meg. Semmi kilátás sincs egy- előre arra, hogy külföldi tőke nagyobb- szabású támogatása kihuzza a kátyúból a nemzetgazdaság megrekedt szekerét. Saját erőnkre leszünk utalva a növekvő világrkrisis elkövetkező éveiben és ezzel az erővel csinján kell bálni, mert egyéb- ként a legsötétebb perspektíváknak me- gyünk elébe. (k. r.)

Negyvenesztendő ifjunémetek, császárhü republikánusok, zsidó antiszemíták — ez az új német „Allampárt”

Teljes a fejtelenség a középpártok soraiban

Berlin, augusztus 15. A német polgári középpártok a legkezdtelegesebb előlények sorába tartoznak, amit az jellemző leginkább, hogy oszlás útján szaporodnak. Ez a fajta szaporodás a politikai biológiában nem a legkielegítőbb, mert ha egy párt feloszlik és kettő alakul belőle, akkor rendszerint mindkettő gyenge és vérszegény marad s nem állja meg helyét a létért való küzdelemben; a választások során.

A háborút követő esztendő legtehetősebb polgári politikusanak, Gustav Stresemannnak — közvetlenül halála előtt, amikor külpolitikai feladatait körülbelül már teljes egészükben megoldotta s végre hozzájutott ahhoz, hogy belpolitikai problémákkal is foglalkozhasson — az a nagy cél lebegett éppen ezért szemé előtt: egyesíteni a polgári középpártokat. Saját pártja, a néppárt közvetlenül a háború után a demokratapártból vált ki vele együtt, amikor a forradalmi hangulat nyomása alatt a demokraták proskribálták Stresemannt, mert egyszerűen súlyos teherterhelésnek találták, hogy Stresemann bizalmasa és politikai tanácsadója volt évekig a legfelsőbb hadvezetőségnek. Stresemann csak lassan és csak akkor hódolt be a köztársaságnak, amikor annak életképes ségét véglegesen bebizonyították látták, de attól kezdve, hogy felismerte azt az egyetlen utat, amely Németország újjáépítéséhez vezet, olyan következetesen és tántoríthatatlanul áll a baloldali politika mellé, hogy legbizalmasabb párt híveit is csak a személyi kötelékek erejével tudta egyes kritikusi szituációkban összetartani. A helyzet hamarosan úgy alakult, hogy a néppárti Stresemann sokkal tisztultabban és erélyesebben képviselte a demokratapárt politikáját, mint maguk a demokraták vezérek; nyílt titok, hogy

Stresemann nem egyszer megfenyegette híveit, hogy visszalép a demokratapártba, ha antiszociális alásfoglalásokkal megnehezítik a helyzetét.

Stresemann terve az volt, hogy közös fedél alá hozni a demokratákat, a néppártot és a centrumot, vagy legalább is a centrum Wirth-frakcióját. Ez a nagy polgári párt, amelynek Stresemann az Allam-párt nevet kívánta adni, okvetlenül magához vonzotta volna a gazdasági pártot, a bajor néppártot és a többi törpépartokat.

A nagy terv az előzetes tapogatózásoknál nem jutott tovább. Stresemann meghalt és utóda a pártvezetésben, Scholtz, a jobboldal felé orientálódott. A birodalmi gyűlés feloszlása után Scholtz kiadta ugyan a jelszót, hogy a középpártokat egyesíteni kell, de félreérthetetlenül hozzátette, hogy a „közép” fogalmát csak jobbfelől kívánja terjeszteni s a német nemzetiek pártszakadáraival, a Treviranus-féle népkonzervatívokkal és a Westarp-féle monarchistákkal kereste az együttműködést; ezek hozzájárulásától tette függővé, hogy a demokratákkal is felvegye a tárgyalásokat. A demokraták ugyan teljes tudatában voltak annak, hogy a választások a demokratapárt megsemmisülését jelentik s ezért semmi ellenvetésük nem volt önállóságuk feladására iránt, de nem akarták Scholtz vezetésének alárendelni magukat.

Koch-Weser, a demokratapárt hivatalos vezére úgy akarta egy demokratapárti egyesülés esetére a szupremáciát a maga számára biztosítani, hogy a középpártok egyesítését a néppárt megkérdezése nélkül maga hajtja végre és a néppártot az elé a helyzet elé állítja, hogy a kész új pártba kelljen belépnie.

Ehhez azonban kellett volna még egy párt, amely hajlandó lett volna a demokratákkal egyesülni. Ilyen párt azonban a német belpolitika horizontján belül sehoh sem akadt. Nem lehet megállapítani, hogy kinek az agyában fogamozott meg ekkor az a szenális eszme, hogy

a demokraták az Ifjunémet Renddel, a Jungdoval közösen alakítsák meg az új pártot s annak számára a Stresemann-féle allampárt elnevezést sajátítsák ki.

ebbe azután igazán be kell majd lépni a néppártnak.

Az Ifjunémet Rend egyike a háború után keletkezett nacionalista szervezeteknek, amely akár a Stahlhelm, vagy a Wehrwolt, nem tartozott egy politikai párthoz sem, hanem szoros kapcsolatot tartott fenn a szélső jobboldali politikai pártokkal. Abban a nemes versenyfutásban, amelyet ezek az organizációk a jobboldali politikai pártok kasszái felé rendeztek, az Ifjunémet Rend meglehetősen lemaradt; főleg ez az oka annak, hogy az évek során mérsékeltbb irányba kanyarodtak. Antiszemíták maradtak továbbra is, de igyekeztek távol tartani magukat a szélsőségektől és nagymesterük, Artur Mahraun

zaggya és önmaguknak minden sorban ellentmondó cikkeket és röpiratokat óvatossággal megmagyarázására.

A rend programja — ha ugyan van ilyen — az ifjuság részvételét biztosítani az állam ügyeinek intézésében. A programok és elvek általában gyorsan öregszenek, de különösen áll ez arra az esetre, ha maga az ifjuság a program. Mahraun ur, akinek minden mondata ezzel kezdődik, hogy „mi, német ifjak”, aki a „német fiatalság” nevében enciklikázik, aki „az ifjuság jogaiért” szállt huszonnyolc éves korában először síkra és ezt a frázist ma sem használja ritkábban, mint a Spartakus-időkben, vagy az infláció alatt. 1890-ben született, tehát ha nem is agastyán még a maga negyven esztendejével, de ifju pástornak sem nevezhető többé. Mindenesetre egyike a legzavarosabb koponyáknak, aki nem tudta felismerni azt a veszélyt, amit a vezetése alatt álló szervezet számára a demokratákkal való kooperáció jelent. A demokratáknak minden mind egy volt már, ók az ördöggel is egyesültek volna, az Ifjunémet Rendet azonban a jobboldali konkurrencia egy-két alatt fel fogja örölni ezért a „bal”-lépésért...

Koch-Weser és Mahraun néhány napos tárgyalás után váratlanul proklamálták az allampárt megalakulását.

Igy olvadtak össze a zsidó demokraták az antiszemita ifjunémetekkel és megalakították az Allam-pártot, amelynek tagjai tehát negyvenesztendő ifjunémetek, császárhü republikánusok és most már antiszemitává átfestett zsidók.

Koch-Weser kifejezte azt a reményét, hogy az új pártban a centrum és a népkonzervatívok egy része, azonkívül a néppárt is csatlakozni fog. Ez a várakozás azonban nem teljesedett be. A néppárt közhírére tette, hogy csak akkor csatlakozhat az allampárthoz, ha annak munkájában nemcsak a töle balra, hanem a töle jobbra álló pártok is résztvennének és

Scholtz a nagyobb nyomaték kedvéért mindjárt konkurrens akciót kezdett a középpártok összehozására.

A néppárti toborzás azonban éppoly eredménytelen mint az allampárti. A népkonzervatívok és Westarp mennek a maguk útján, hasztalanul kiabálja Scholtz jobbra, Koch-Weser pedig balra, hogy: egyesüljünk!

Az allampártról, amit a polgári sajtó kezdettől fogva nem fogadott tulzott lelkesedéssel, hamarosan kiderült, hogy nem más, mint a demokratapárt új elnevezés alatt, azzal a különbséggel, hogy ez az új jobbra-tolódás és az antiszemítákkal való fúzió az utolsó kegyelemzőést is megadta Koch-Wesernek és Dietrichéknek. A demokratapárt vi-

déki szervezeteinek egy része nem volt hajlandó allampártra átfesteni a cégtábláját és független demokratapárt néven újjáalakult, hogy a választások után végleg eltűnjön, míg másik részük a szociáldemokrata párttal kopogtat. A demokratá birodalmi gyűlési képviselők közül dr. Anton Erkelenz, az egyes államok országgyűléseinek képviselői közül pedig számosan jelentették be átlépésüket már eddig is a szociáldemokrata pártba.

Bukarestben összeomlott egy épülőfélben lévő négyemeletes palota egyik fala

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. Ma délelőtt féltíz órákor súlyos szerencsétlenség történt egy épülőfélben lévő négyemeletes palotánál. A Strada Sfintilor 45. szám alatt Hans Fredrik építész munkái dolgoznak egy négyemeletes palota befejezési munkálatainál. Féltíz órákor hatalmas robajjal omlott össze a palota egyik fala s a leomló fal magával rántotta az

épületállványokat és a rajta dolgozó munkásokat is. Az egyik munkást holtan húzták ki a romok közül, másik három pedig súlyos sérüléseket szenvedett. A vizsgálat megállapította, hogy két héttel ezelőtt is történt már egy szerencsétlenség az építkezésnél, akkor egy munkás, aki a 15 méter magas állványról zuhant le, halálra zuzta magát.

AURORA HOCHMANN orth. zsidó

LEANYINTERNÁTUSA

megnyílik Clujon szeptember 1-én Szentegyház u. 9.

Vallásos otthon, állandó gondos felügyelet. Használati nyelvek: német, francia. — Kifogástalan ellátás. Pedáns rend. Az intézet zene, nyelv, iparművészet terén teljes szellemi és gyakorlati kiképzést nyújt. Bejáró növendékeknek is.

Ritmikus torna. Prospektus díjtalan. Iskolai előkészítés

A Cionista Világszervezet, a Mizrachi és az Aguda együttes felhívása a palesztinai eszrog érdekében

Az eszrogkereskedők csakis palesztinai eszroggal fogják ellátni az erdélyi zsidóságot

Cluj—Kolozsvár, augusztus 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). Néhány héttel ezelőtt Palesztina zsidó hitéletének vezetői kezdeményezésére megalakult a palesztinai eszrog-termelők szövetsége, amely magára vállalta a világ zsidóságának a szuktoti ünnepekre való eszrog-ellátását. Az eszrog-termelők szövetsége most a Mizrachi és az Aguda útján fordult a galut zsidóságához, arra kérve őket, hogy olyan eszrogot használjanak, amely Palesztinában termelt zsidók kertjében, olyan fákra, amiket zsidó kezek ápoltak. „Megszegyenítő és fájdalmas dolog — írja a felhívás —, hogy gaonjaink negyven évvel ezelőtt, a korfui pogromok után, tilalmat hirdettek a görögországi eszrogok használatára, a galut zsidósága mégis javarészen ma is korfui eszrogot használ. A Palesztinából származó eszrog pedig többnyire arab termelők-től származik, akik a zsidókkal konkurrálnak. Gondoljátok meg, hogy a Palesztinából származó és zsidó kultusz-

célokat szolgáló eszrog nagyrésze a hebroni és hul dai gyilkosok kertjéből származtak. E fák tövében ártatlanul lemészárolt zsidók vére kiált hozzátok: zsidó testvérek, támogassátok a palesztinai zsidó kertekben nőtt eszrogot. Míg a zsidók verejtékkel termelt eszrogja megromlik és elpusztul, a hebroni gyilkosok zsidó pénzen meggazdagodnak. Tízezer zsidó család foglalkozik Palesztinában eszrog termelésével és a zsidók nagyrésze a külföldön a héber imát arabok eszrogjai fölött mondja el”.

A felhívásnak bizonyára meg lesz a foganatja és a vallásos zsidóság vissza fog utasítani minden olyan eszrogot, amelynek lánáján nem lesz rajta a Mizrachi és az Aguda pecsétje. Az erdélyi eszrogkereskedők e felhívás hatására elhatározták, hogy ezidőtől kizárólag palesztinai zsidó kertekben termelt eszroggal látják el az erdélyi zsidóságot. Zamroni

Siremléket, sirszegélyző ráját

továbbá minden kőfaragó-ipari munkákat művészies kivitelben, 3 évi jótállással, készit

SZABÓ ENDRE kőfaragó iparvállalata

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 56. szám

Figyelmeztetés! Kérem cégemet össze nem téveszteni más hasonló nevű céggel!

Raktáron tartok: kül- és bel-földi prima minőségű márványt és gránitot!

Már

Szatmári fel a figyelmeztetésre, a tőán jellemző ségi közélet című zsidók adott magyarázóbbi számú Uj Keletet, hogy a mára fogatással kuzug híreket hogy a szige tudósításunk nioiek templom szerencsés már az első as elvetemű nem sikerült taláta jó al kisebbségi la tassion s azt a hogy a szige borsainál, m nkel a vilá Nem méltá romba és es lenne az első annak demun jellemzőbb, r kolozsvári fé harsány esat produkálja a imo egy kisel Uj Keletről, m irozza a be nita excessu

Ezért és es munk ezel az amely egyért kuligánizmus

Ami magát tudósításunkb vonalazar m pott telefonu s még az éjsz követünk, h megerősítük vitsük. Mára tudunk beszé nines éjjeli sz előbb a koloz tóságot és a s majd a bukare és a sziguran de éjjel egy ó ság sem tudó mi történt M az az ötletünk Szatmáron a amely közvetl Maramarosszig hatunk részlet Szamos szerke senki és így a széllhetünk es hogy a szerkes tüzről s hogy a ban egy szó se togatásról. Igy tunk hézagos kodva, közread Másnap kide tudósítása és nyegtelen nia a gyujtogatás nel az esetnél amely az egész s amely melle szemponttá zse egy négyzetm templom padló oget le belöle.

Két eset lehet lemaradás” fe madta meg az

Világos s

(200 négyz.-m. alkalmas, KI

Mezőgazdasági és Takarékpénztár

Cluj—Kolozsvár
Főintézet: De
Sylvániei-Szilágyo
Affiliált intézetek
Takarékpénztár
nek Uioara-

Saj 60

Foglalkozik a ba Átutalások bel- és legpo

Engedélye

Már a denunciálásnál tartunk

Számári olvasóink köréből hívták fel a figyelmünket az itt következő jelenségre, amely mélyen és elszomorítóan jellemző mai anarchikus kisebbségi közéletünkre. A számári Szamos című zsidók által írt és zsidók által kiadott magyarpárti napilap egyik legutóbbi számában élesen megtámadta az Uj Keletet, azzal vádolván bennünket, hogy a máramarosszigeti templomgyújtogatással kapcsolatban túlzott és hazug híreket közöltünk. Emlékeztetés, hogy a szigeti gyújtogatásról szóló első tudósításunkban azt írtuk, hogy a zsidók temploma lángokkal égett, holott a szerencsés véletlen folytán a tüzet már az első percekben eloltották s így az eleve temült gyújtogatók szándéka nem sikerült. Ezt a nüanszbeli eltérést találta jó alkalomnak a Szamos című kisebbségi lapíró, hogy nekünk rugtasson s azt a vérvadat emelje ellenünk, hogy a szigeti esetben ép úgy, mint a borsainál, mi kürtöltük tele hamis hírekkel a világot.

Nem méltatnánk feleletre ezt az otromba és eszelen támadást, ha nem lenne az első pillanatban nyilvánvaló annak denunciáló jellege, amire mi sem jellemzőbb, mint az, hogy a kormány kolozsvári felhívatalosa, a Patria máris karsány csatakiáltások kíséretében reprodukálja a Szamos cikkét, mondván: imo egy kisebbségi lap állapítja meg az Uj Keletről, hogy hamis hírekkel alarmirozza a bel- és külföldet az antiszemita excessusokkal kapcsolatban.

Ezért és csakis ezért kell foglalkoznunk ezzel az újságírói eltévelyedéssel, amely egyértelmű a legelvetemültebb kuliánizmussal.

Ami magát a tárgyat illeti: már első tudósításunkban közöltük, hogy súlyos vonalzavar miatt a templomtűzről kapott telefon tudósításunk csak hézagossá és még az éjszaka folyamán mindent elkövetünk, hogy első információinkat megerősítsük és újabb adatokkal kibővítsük. Máramarosszigettel már nem tudunk beszélni, mert a szigeti postán nincs éjjeli szolgálat és ezért felhívtuk előbb a kolozsvári tartományi igazgatóságot és a sziguranca inspektorátust, majd a bukaresti belügyminisztériumot és a sziguranca központi igazgatóságát, de éjjel egy óraker még egyetlen hatóság sem tudott róla, hogy tíz óraker mi történt Máramarosszigeten. Ekkor az az ötletünk támadt, hogy felhívjuk Szatmáron a Szamos szerkesztőségét, amely közvetlen szomszédságában van Máramarosszigetnek, hátha onnan kaphatunk részletesebb információkat. A Szamos szerkesztőségében már nem volt senki és így a nyomda mettorjével beszélhettünk csak, aki azt mondta, hogy a szerkesztőség semmit sem tud a tűzről s hogy a másnap reggeli Szamosban egy szó sem fog megjelenni a gyújtogatásról. Így aztán kénytelenek voltunk hézagossá információinkra támaszkodva, közreadni a cikket.

Másnap kiderült, hogy az Uj Kelet tudósítása és a valóság között csak lényegtelen nüanszbeli eltérés volt. Mert a gyújtogatás tényleg megtörtént s enél az esetről ez a perdöntő momentum, amely az egész ügynek jelentőséget ad s amely mellett jelentéktelen mellékzemponttá zsugorodik az, vajjon csak egy négyzetméter perzselődött meg a templom padlójából, vagy pedig több égett le belőle.

Két eset lehetséges: a Szamos vagy a „Lemaradás” feletti bosszúságában támadta meg az Uj Keletet, mert mi voltunk az elsők, akik a szigeti gyújtogatásról hírt adtunk és a Szamos csak 24 órával később kullogott utánunk, vagy pedig minden hivatásbeli motivum nélkül egyszerűen denunciálni akart az amugy is felettebb jóindulatu hatóságok előtt. Mindkét esetben szomorú és megvetendő a Szamosnak ez a gesztusa, amelyet ezennel a magyar párt központi vezetőségének figyelmébe ajánlunk. Számári olvasóink egyébként arról értesítenek, hogy nem ez az első eset,

amikor a Szamos borsót tört a zsidóság orra alá. Az Uj Kelet elleni támadás betetőzését jelenti a Szamos rosszindulatu balfogásainak. Ezzel magyarázható az a mozgalom, amely most Szatmáron és Máramarosban megindult s amelynek célja, hogy a zsidóság bojkottálja a lapot.

Százötvenezer vagon buza és ugyanannyi kukorica exportjára számítanak az idei kampányban

Csak Oroszország jelent komoly konkurrenciát a világcacokon a román gabonának

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. A Lupta mai számában statisztikai adatokat közöl arról, hogy mit várhatunk az idei gabonakampánytól. A lap adatai szerint, mintegy százötvenezer vagon buza és 70—80 ezer vagon árpa kivitelre lehet számítani. Bár a kukoricatermes jórészt szárazság pusztította el, mégis mintegy 150 ezer vagon kukorica

exportjáról lehet szó.

Ha ezek az adatok valóban fognak bizonyulni, úgy az idei buza- és árpaexport felül fogja mulni a tavalyit, míg a kukorica exportja alatta marad a tavalyi elért eredményeknek.

A lap a továbbiakban megállapítja, hogy az árak viszonylagosan kielégítőek, miután Európa legnagyobb részé-

ben rossz volt a termés. Csak Oroszország jelent komoly konkurrenciát, mert Oroszország mesterséges dumping árral dolgozik. A román gabonaexportőrök azt panaszolják, hogy a kikötőkben nincsenek megfelelő gabonarakárak. Ami az exportot megnehezíti és súlyosan huzzák keresztül a számításait, a magas szállítási illetékek is.

Maniu állítólag le akar mondani, mert a koronázás kérdésében nézeteltérése támadt az uralkodóval

Az Adeverul szerint a király azt kívánja, hogy Elena hercegnőt a válás megsemmisítése nélkül is koronázzák meg, míg Maniu a koronázás előtt a válás megsemmisítését óhajtja — Állítólag tavaszra marad a koronázás

Ha Maniu lemond, Titulescu lesz az új miniszterelnök

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. A fővárosban ma megint olyan hírek terjedtek el, hogy a király koronázását októberben sem tartják meg, hanem tavaszra halasztják. A koronázás elhalasztásának az az oka, hogy a válás megsemmisítésének kérdésében nézeteltérés merült fel öfelsége és Maniu miniszterelnök között. Károly királynak az a véleménye, hogy Elena hercegnőt proklamálják királynénak, a válás megsemmisítése előtt is. Maniu miniszterelnök viszont szükségesnek tartja, hogy a koronázás előtt anuláltassék a válás.

Ez az állítólagos konfliktus újra alkalmat ad a fővárosi lapoknak arra, hogy kormányválságról irjanak. Az Adeverul szerint Maniu le fogja vonni öfelségével támadt nézeteltérésének a konzekvenciáját és be fogja nyújtani a kormány lemondását. A lap azt is tudni véli, hogy a király el fogja fogadni ezt a lemondást és nem pártkormány alakítására fog megbízást adni. A király azt kívánja, hogy Maniu lemondása után az ugynevezett személyiségekből álló kormány vegye át az uralmat, anélkül azonban, hogy a parlamentet feloszlatnák. Más verziók

szerint viszont a nemzeti parasztpárti kormány lemondása után mégis sor kerülne a parlament feloszlatására és az új választások kiírására. Ezt a feltevést támasztja alá az a hír is, amely szerint a szinajai megbeszélés során az új választási törvény megalkotásának problémája is szóba került volna. A jelenlegi választási törvényt ugyanis az uralkodó nem tartja demokratikusnak. Az Adeverul arról is hírt ad, hogyha Maniu tényleg lemond, Titulescu fog megbízást kapni arra, hogy jelentős személyiségekből kabinetet állítson össze.

Holtpontra jutott a nyomozás a máramarosszigeti templomtűz ügyében

Az Országos Zsidó Tanács újra interveniált a belügyminisztériumban, de Cadere államtitkár semmit sem tud a vizsgálatról

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délután az Országos Zsidó Tanács bukaresti központja újra látogatást tett a belügyminisztériumban, hogy a máramarosszigeti templomtűz ügyében beindított vizsgálatról felvilágosítást kérjen és a csigalassussággal mozgó nyomozás meggyorsítása ügyében interveniáljon. Vajda belügyminiszter Szovátán nyaral és így az Országos Zsidó Tanács küldöttségét ezuttal is Cadere államtitkár fogadta, aki azonban semmit sem tudott mondani a küldöttségnek, mert a belügyminisztériumnak

egyáltalán nincsenek konkrét adatai a nyomozásról. A belügyi államtitkár holnapra kérte újra magához a küldöttséget és addig is megígérte, hogy a nyomozást a legerélyesebben fogják levezetni.

Mialatt azonban a belügyi államtitkár harmadszor igéri meg már ebben az ügyben a legerélyesebb vizsgálatot, a máramarosszigeti hatóságoknak sikerült holtpontra juttatni a nyomozást. Máramarosszigeti tudósítónk jelentése szerint a vizsgálat még mindig nem produkált semmi konkrétumot. A nyomozás a szó szoros értelmé-

ben holtpontra jutott. Megállapította a vizsgálat, hogy gyújtogatás történt és megállapította ma már azt is, hogy hogyan jutottak be a gyújtogatók a templomba. Ennél tovább azonban nem jutott a nyomozás. A tetteseket nem tudta kinyomozni a máramarosszigeti rendőrség, mert sokkal több időt töltött el azzal, hogy a kisebbségi lapok „tulzásai” miatt duzzogjon és hogy a zsidókra kenje a gyújtogatást, mint azzal, hogy a tetteseket kiderítse.

A templomtűz ügye azonban ezzel nincs elintézve. Meg fogjuk találni a módját annak, hogy a máramarosszigeti vizsgálat eredményt tudjon produkálni, mert mégis türethetetlen, hogy a vizsgálat erőnek-erejével holtvágányra siklik.

— HEVES VIHAR TOMBOLT NÁPOLY KÖRNYÉKEN. Rómából jelentik: Nápolyban és környékén rendkívül heves vihar tombolt. Poggirealében számos város bódé összedőlött és emberek tetetett maga alá. Eddig négy halottat és több, mint hetven sebesültet emeltek ki a romok alól. Attól tartanak, hogy a mentési akció további folyamán még fognak találni halottakat.

Világos szuterén helység

(200 négyz.-m.) raktárnak, műhelynek alkalmas, KIADO. Piața Unirii 20

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Rt

Cluj—Kolozsvár, Piața Unirii No 9
Fiókintézetek: Dej-Dés, Beclean-Betlen, Cehalsilvaniei-Szilágyseoh, Jibou-Zsibó, Zilah u-Zilah Affiliált intézetek: a Nagyenyedi „Kisegítő” Takarékpénztár Rt., Aiud-Nagyenyed és ennek Uioara-Marosujvári fiókintézete.

Saját tőkél
60 millió lei

Foglalkozik a banküzlet minden ágazatával. Átutalások bel- és külföldre legelőnyösebben és legpontosabban nszközöl.

Engedélyezett devizahely.

Erdélyi zsidó

leányinternátus Párizsban !!

Dr. Szarvas Jakabné vezetése alatt

Párizs legszebb kertvárosában, Robinsonban szeptember 15-én nyílik meg az igen előkelő zsidó leányinternátus 14—20 éves leányok részére. — Az internátus gyönyörű 3 holdas park közepén fekvő 20 szobás villában van elhelyezve. Csáládias nevelés az összes európai nyelvek tanítása szakszerű tanerők vezetésevel

mindennemű felvilágosítással és prospektussal Dr. SZARVAS JAKABNÉ, Hatég szolgál

ezte tagjait, hogy jára szavazzanak, et engedett nekik.

alakulásának hasznokraták látják. Az fogva nyilvánvaló ata választók szava-ajd a szociáldemokraták a régi lo-olna a választási között. A néppárt st kapott volna az mokrata pártból. Az lása megváltoztatja krata választók bal- is a szociáldemokraták, míg jobboldali lyett a veszélytelen zavazva forgácsolja

mlott egyeme-ala

és a rajta dolgozó egyik munkást hol-omok közül, másik s sérüléseket szen-olat megállapította, lott is történt már ég az építkezésnél, aki a 15 méter ma-nt le, halálra zuzta

idő

TUSA

egyház u. 9.

francia. — Kifot-erén teljes szel-nek is.

ai előkészítés

lizrachi és palesztinai

al fogják ellátni

eszrog nagyrésze a gyilkosok kertjéből tövében ártatlanul vére kiált hozzátok: nogassátok a palesz-eben nőtt eszrogot. jtékkel termelt esz-és elpusztul, a heb-ó pénzen meggazda-ldó család foglalko-eszrog termelésével része a külföldön a k eszrogjai fölött

bizonyára meg lesz a vallásos zsidóság minden olyan esz-dáján nem lesz raj-az Aguda pecsétje-ereskedők e felhívás-ozták, hogy ezidén nai zsidó kertekben látják el az erdélyi Zamrom

ott a walesi herceg- A légi hadgyakor-án a walesi herceg- eses támadások tör- során. Kelet-Angliá- repülőrajok és meg- okat. A kékek ellen- at és bombákat dob- városa és ipartelep- örös labdák szimbo- kák tüzelését pedig- k. A walesi herceg- n ült, amely bomba- örösök fővárosára- idei légi gyakorla- ztek a legutóbbi- békés városok bom- hanem légitámadá- mint közlekedési ut-

Oriási részvét mellett temették el Sebestyén Dávidot

Cluj—Kolozsvár, augusztus 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). Kilenc hónappal ezelőtt, november 10-én a kolozsvári Zsidó Kórház tágas udvarán ünnepelték ennek a szép emberbaráti intézménynek megalkotóját: Sebestyén Dávidot. Lelkemetelő, korszakos ünnep volt és ime, ugyanarra a földre ma ráborult a gyász feketesége: Sebestyén Dávid koporsója felett állottak Kolozsvár zsidói és mindazok, akik értékelni tudnak egy értékes, dolgos életet. Sebestyén Dávid koporsója körül, amelyet az ambulancia előtt állítottak föl, megjelentek tekintélyes és nagy családján kívül a hivatalos élet notabilitásai, a hatóságok és a közgazdasági élet vezetőegyeniségei, a magyar mánás-világ reprezentánsai; testületek és intézmények küldöttei vonultak fel, hogy leróják hálájukat a város kiváló fia iránt. A szakadó eső ellenére többzren jöttek el hódolni Sebestyén Dávid emlékének.

A temetési gyászszertartás pénteken délelőtt tíz óra után kezdődött. Weisz Izidor, az ortodox hitközség főkántora, a kongresszusi hitközség kórusa élén zsoltárt recitált, majd Glasner Akiba főrabbi állott a koporsó előtti emelvényre.

„Lehullott fejünk koronája” — kezdte a zsoltár szavaival. — „A végzet úgy akarta, hogy idegenben lehelle ki áldott lelkét, itthon munkatévése közepette a halál angyalának talán nem is lett volna hatalma felelte. Nagy és értékes életének egyetlen hibája volt, hogy hosszú évtizedeken át viselt hitközségi elnöki állásáról lemondott. Ha megmarad a hitközség élén, talán a mai zilált viszonyokra nem került volna sor.

Fischer Sándor gyulafehérvári főrabbi méltatta az elhunyt egyéniségét és annak a kívánságának adott kifejezést, hogy a kórház temploma lehetőleg még ebben az évben épüljön föl, hogy Sebestyén Dávid halála évfordulóján az „El mólé rachamimot” már ott lehessen elmondani.

Ullmann Salamon besztercei főrabbi az ort. központi iroda elnöke az ortodox zsidót és a vallási intézmények támogatását bucsuztatta.

Halpert somkúti rabbi a betegek nevében megindító beszédet tartott. „A betegek könnyei — mondotta — az igazi könnyek és ha valahol örökké fog élni Sebestyén Dávid emlékezete, akkor ez itt a betegek hajlékában lesz.

Dr. Kertész Jenő a Salom klub nevében bucsuztatta Sebestyén Dávidot, akit a küzdő, talpig ember példájaként jellemzett.

Hatlegan Emil egyetemi tanár, a kamara alelnöke a város polgárainak nevében bucsuzott. Szorgalmas, fáradtságot nem ismerő példás polgára volt Sebestyén Dávid ennek a városnak, akit fajra és felekezetre való tekintet nélkül gyászol a város minden polgára.

Dr. Ligeti Sándor vezérigazgató, a Ke reskedelmi Hitelintézet tisztviselői nevében mondott istenhozzádot a bank alapítójának és fáradhatatlan szellemi vezetőjének.

Dr. Hamburg József a Zsidó Kórház orvosai nevében parentálta el Sebestyén Dávidot, akinek élete utolsó szakát a kórház fejlesztése és a betegek istápolása töltötte be.

Dr. Fischer Tivadar a család nevében megindító és mindenkit könnyekig megható gyászbeszédben bucsuzott Sebestyén Dávidtól.

Az a szülő, aki tudást, nevelést és jó ellátást akar biztosítani gyermekének az nem habozik és a timisoarai kóser fiuinternátumban helyezi el

Anton Rosenzweig Cluj
ספרים אונד מלייתים גראמאנדארולונג
Héber könyvek
gyapju és selyemtalleszek
nagykereskedése. — Gyári árak!

A kántor és énekkar imája után az udvaron a gyászolók vállukra vették a koporsót, amelyet kivitték a Mikes Kelemen uccai bejárat elé a Chevra Kadi-

Négy fiatal nő vakmerő rabló-támadása Berlinben

Berlin, augusztus 15. A kriminalisztikában egyedülálló rabló-támadás történt a csütörtökre virradó éjszaka az északkeleti városrészben. Négy fiatal nő megtámadta Ruge kereskedőt, leütötte és elvette tőle pénztárcáját, a melyben többszáz márka készpénz volt. Ruge kereskedő eszméletlenül terült el a járdán, miközben támadóinak sikerült elmenekülnök. A kereskedő úgy adta elő a rendőrségen a történeteket, hogy szerdán este feltűnt neki az uccán négy fiatal nő, akik állandóan követték. Meg akart szökni előlük, ekkor azonban az egyik nő elébeugrott, egy

sa gyászkoocsijába. A hosszú menetben feltűntek Sebestyén Dávid iparvállalatainak munkásai, akik négyes sorokban, ünneplő feketében vonultak fel. A gyászmenet hosszu sora egy órakeresztelt ki az ortodox temetőbe, ahol a nyitott sir előtt dr. Steiner Pál sebészprofesszor, a Zsidó Kórház igazgatósága nevében bucsuzott el Sebestyén Dávidtól.

kapualjba lökte és vasdoronggal ütöngeni kezdte. Közben a másik három nő is megjött és addig verték őt, amíg eszméletlenül rogyott össze. Amikor azután néhány perc múlva magához tért, keresni kezdte támadóit. Az egyik nőt meg is találta és át akarta adni a rendőrnek, ekkor azonban odajött egy ismeretlen férfi és a fejére ütött. Újból elvesztette eszméletét és mire magához tért, már senkit sem látott támadói közül. A rendőrség azt hiszi, hogy helyes nyomot kutat és reméli, hogy a különös támadók huszonnégy óra alatt kézrekerülnek.

A nagy viharban lezuhant a bécs-zürichi repülőgép

A pilóta meghalt, két utas súlyosan megsebesült, a repülőgép izzé-porrá zuzódott

München, augusztus 15. Csütörtökön délután öt óra körül az allgauer hegyekben fekvő Weiler község határában súlyos repülőszerecsétség történt. A bécs-zürichi menetrendszerű repülőgép a nagy viharban lezuhant. A pilóta meghalt, a gép két utasa súlyosan megsebesült. A repülőgép izzé-porrá zuzódott. A szerecséstenül járt gép Innsbruckból jött. Az esős és viharos időben rendkívül alacsonyan kellett repülnie. A pilóta közben, úgy látszik, elvesztette a tájékozódást és nem tudta lemérni a távolságot a gép és a föld között. Így történt azután, hogy a repülőgép beleü-

dött egy sziklafalba és lezuhant. Weilerből azonnal a szerecséstenül jártak segítségére siettek. A pilótát és a két utast súlyosan sebesülten huzták ki a gép alól. Mindhármukat a weileri kórházba vitték, ahol a pilóta, Rubricius volt császári és királyi pilótakapitány, behalt seibe. Az egyik utas, Edward nevű angol kereskedő, aki németország és ausztriai körutjáról jövet, Londonba igyekezett, súlyos kar és lábtörést szenvedett. A másik utas, egy krakkói kereskedő, aki Zürichbe tartott, súlyos belső sérüléseket szenvedett.

Megreformálják a házasságjogot és a választójogot Ausztriában

Schober kancellár a polgári pártokat akarja erősíteni a választási harcban

Bécs, augusztus 15. Ausztriában a jelek szerint ismét nagy politikai reformok vannak készülöben. Schober kancellárnak a Heimwehr vezérével folytatott legutóbbi tanácskozásai során beavatott körökből származó értesülései szerint tervezetet dolgoztak ki a házasságjog és a választójog megreformálására nézve. Schober kancellár egyik pontban sem akar radikális megoldást, a házasságjog és a választójog mai formáját azonban elavultnak és megreformálandónak tartja. A házasságjogot a modern államok házasságjogához fogják illeszteni és vé-

get vetnek a házasságok terén észlelhető teljes zürzavarnak, amely már a közérkölesöket fenyegeti.

A választójogi reformot illetőleg Schober kancellárnak az a felfogása, hogy a polgári pártokat erősíteni kell a választási harcban. A mai ajánlási rendszer mellett a polgári pártokat a szétaprózott szavazatok teljes elvesztése komolyan fenyegeti.

Beavatott körökben úgy tudják, hogy Schober és a Heimwehr között mindkét kérdésben teljes megegyezés jött létre.

Milliárdokat költött el a CFR olyan vonalak építésére, amelyeket talán sohasem fognak befejezni

Manoilescu közlekedésügyi miniszter nyilatkozata a vasut új építkezési programjáról

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). Manoilescu közlekedésügyi miniszter tegnap este fogadta a sajtó képviselőit és nyilatkozott az államvasutak új beruházási programjáról. A közlekedésügyi miniszter elmondotta, hogy új vonalak építését illetően egész sereg tervet készítettek el már a múltban is. de ezeknek a terveknek nem volt egy a sürgősség után igazodó racionális sorrendje. Így történt meg, hogy igen sok vonal építését kezdték meg, de egyiket sem fejezték be.

legtragikusabb a brassó-buzau vonal esete, amelybe két és félmilliárd lej t investáltak és amelybe előreláthatólag még vagy három és félmilliárdot fognak befektetni és amelynek szükségességét mindezek tetejében — kétségbe vonják a specialisták.

— Az előttünk fekvő tervek alapján — mondotta a miniszter — elhatároztuk a ploest-brassói vonal elektrifikálását, ami meg fogja kétszerezni, ha nem háromszorozni ennek a vonalnak a szállító képességét. Elhatároztuk ezenkívül a Pi-

In Mediasch
ספרים מלייתים מחזוריים מוזות
zum billigsten Preis zu haben
LÖWY SAMUEL

testi, Râmnicul-Vâlcea közvetlen vonal, valamint a Nagyilva—Dornavatra közvetlen kiépítését. Utóbbi össze fogja kötni Erdélyt Bukovinával. Csak azokról a vonalakról beszéltem eddig, amelyek nagy befektetéseket kívánnak, de nem azokról a kisebb vonattájakokról, amelyeknek beállítására egészen jelentéktelen költségeket fog majd felemészteni. Minthogy saját erőnkől ezeket a vonalakat nem tudjuk felépíteni, ki kell adnunk a munkákat vállalkozóknak. Eljárásunk a következő: Mi fogjuk megállapítani, hogy mely vonalak fontosak és miután határoztunk, úgy az országban, mint a külföldön közzé fogjuk tenni építési programunkat és azokat a feltételeket, amelyek mellett hajlandók vagyunk a munkálatok finanszírozását elfogadni.

A másik fontos kérdés, amelyet az államvasutak igazgatósági tanácsával megbeszéltünk, a vasutnak olyan lokomotivokkal való ellátása, ami a jövődelmek fokozásához, vagy a kiadások csökkentéséhez vezetnek. Ebből a szempontból tanulmányozás tárgyává tettük automotoros vagonok beállítását másodrendű vonalakon.

— Kifogást lehetne emelni az ellen — mondotta Manoilescu —, hogy új investációkat eszközölünk akkor, amidőn az államvasutak deficitet produkálnak. Mi azonban úgy hisszük, hogy éppen emiatt kell tökéletesíteni a CFR felszerelését oly módon, hogy annak rentabilitása abszolút biztos legyen. Így például az automotorok, vagy tenderlokomotivok felhasználása lehetővé teszi rövid, de gyakori és gyors vonatok beállítását, amelyek a jövedelmek fokozásához és a kiadások csökkentéséhez vezetnek. Az ily módon realizált nyereség nagyobb, mint az investált összegek amortizációs részlete.

A harmadik kérdés a személyzet kérdése volt. Az államvasutak személyzete mindig igen sok követeléssel állt elő, mert igen nagy a különböző kategóriájú tisztviselők száma, kik mind egyforma elbánást és fizetést követelnek. A tisztviselői statutum elkészítésével reméljük megoldani ezeket a személyi sérelmeket. Általános revízió alá vesszük a fizetések és összhangba fogjuk hozni azokat a költségvetési lehetőségekkel.

Kávécsempészés Hamburgban kettősfenekü automobillal

A csempészek többszázesez márka kárt okoztak

Hamburg, augusztus 15. A hamburgi szabadkikötőben csütörtökön nagy szabású kávécsempészbandát leplezték le. A csempészkonzorcium egy kettősfenekü teherautomobillal dolgozott. A banda három tagját letartóztatták. A kettősfenekü teherautomobillal már hónapok óta üzték a csempészést és többszázesez márkával károsították meg a kinstárt. A csempészt úgy fedezték fel, hogy csütörtökön délután a szabadkikötő vámhivatalánál leesett egy ydeszka az autóról és láthatóvá váltak a kávézsákok.

— KÉMKEDÉS MIATT TARTÓZTATTAK LE EGY JUGOSZLAV UJSÁGIRÓT SPANYOLORSZÁGBAN. Madridból jelentik, hogy Ali-campe spanyol községben néhány nap előtt letartóztatták Drago Gospic jugoszláv ujságirót. A letartóztatásnak különös oka van és azt bizonyítja, hogy a spanyol közhivatalnokok földrajzi tudománya nagyon hiányos. A madridi jugoszláv konzulátus érdeklődésére a spanyol hatóságok azt felelték, hogy a jugoszláv ujságirót kémkedés miatt tartóztatták le, állítólag Oroszország javára kémkedett. Egy madridi napilap utána járt a dolognak s ekkor kiderült, hogy a kis városka rendőrpáncsnoka azt hitte, hogy Belgrád Oroszországban van és így a jugoszláv hírlapiró orosz kém.

Cio
Ezekben...
tinán vég...
zendülése...
tatérré ala...
nép bölcső...
kolóniakor...
ősi föld...
azokért a...
kel ezelőtt...
véret szívt...
és Szafed...
tákat, assz...
szároltak...
elbődítot...
jai azonban...
meg mag...
Otthon es...
szafedi és...
A szabad...
Az első k...
egy év táv...
píthatjuk...
győzelméve...
dást vissza...
lehetőséges...
hatatlanul...
kal, akik tu...
a saját élet...
hazáját, m...
tett hitét ve...
ben. Nagy...
zelemért...
vére omlott...
a zsidó kar...
ezredes alél...
mekennyé...
lag és örök...
amelyet a z...
és nincs az...
ezt a munka...
otthonért do...
esetelt szöve...
esetek hely...
épitőmunka...
hogyan is a...
konstellációi...
is vegyen a...
arcu politik...
is menessze...
donba, a zsi...
otthonát, me...
csak az ősi j...
gosság is.

A paleszt...
gyelmezett...
donak, akit...
lag halálra...
sajtó üvöltés...
hogy három...
angol admin...
kellett meg...
zón nagyon...
itélet — jusz...
hamis tanu...
vallomásai a...
ság. Az aug...
arabok volt...
támadottnak...
emberölés jo...
tetőködex...
ként egyértel...
a jisiv zsidó...
ként is lefeg...
során — ezt...
elvitatja a...
erre az elvet...
— nem volt...
nistráció...
és után anny...
tett el a zsid...
A Jisuv és...
örömmel és...
sul a kegyel...
vatalos fóru...
véres augus...
zsidó nép az...
döre kegyel...
sal fog vissza...
ra, amelyek...
vére árán is...
való jogunka

Prágában...
sajt a revizio...
A tanácskoz...
zsidó közzél...
kiséri, ami fő...
hogy a tavaly...
történt esem...
igazolták Jab...
veinek a cion...
datárius hata...

Kérje On a HENOL vagy HENNE ROYALE legjobb hajfestőszert.

Cionista szemle

*

Ezekben a napokban mult egy esztendeje annak, hogy az épülő Palesztinán végigvihartott az arab hordák zendülése. Egy évvel ezelőtt véres esztaterré alakult át a föld, mely a zsidó nép bölcsőjét ringatta. Városokban és kolóniákban napokon keresztül folyt az ősi föld új zsidóinak szabadságharc az okért a rögökért, amelyek évezredekkel ezelőtt már megannyi zsidó mártír vérért szívták be magukba. Hebronban és Szafedben védtelen, agg talmudistákat, asszonyokat és gyermekeket megszároltak le a vallási fanatizmusukban elbódított fellahok, a kolóniák chalucjai azonban époszi hősiességgel védték meg magukat, védték meg a Zsidó Otthon eszméjét és visszafizették a szafedi és hebroni áldozatokat.

A szabadságharcnak még nincs vége. Az első küzdelem azonban — most, egy év távlatából nyugodtan megállapíthatjuk — a Jisuv hőseinek ragyogó győzelmével végződött. Az arab támadást visszavertük és ez csak egy volt lehetséges, hogy az ősi rögök elválasztatlanul összeforrtak a honfoglalókkal, akik tudták és érezték, hogy nem a saját életüket, hanem egy egész nép hazáját, multját és a jobb jövőbe vetett hitét védik az arabhordákkal szemben. Nagy árat fizettünk ezért a győzelemért. Száznegyvenkilenc mártír vére omlott el azon a földön, amelyet a zsidó kar munkája élesztett fel évezredek aléltásából és tett ismét termékenyvé. A kiontott vér azonban újólag és örökre megpecsételte a frigyvet, amelyet a zsidó nép ősi honával kötött és nincs az a hatalom a földön, amely ezt a munka verejtékével kötött és az otthonért dobogó szív vérevel megpecsételt szövetséget felbonthatja. Az elcsesztett helyét újak foglalták el, az építőmunka folyik tovább és akárhogy is alakuljanak a világpolitika konstellációi, akármilyen fordulatot is vegyen a mandatárius hatalom janus arcu politikája és akárhany delegációt is menessen az arab Executive Londonba, a zsidó nép fel fogja építeni otthonát, mert így kívánja ezt nemcsak az ősi jog, de a történelmi igazságosság is.

A palesztinai főkörmányzó megkegyelmezett Urfalinak, az egyetlen zsidónak, akit a zavargásokból kifolyólag halálra ítélték. Hiába volt az arab sajtó üvöltése, hiába a hivatkozás arra, hogy három arabot is kivégeztetett az angol adminisztráció. Urfalinak meg kellett kegyelmezni, mert a főkörmányzó nagyon is jól tudta, hogy a halálos ítélet — jusztimord volt, amelyet arab hamis tanuk egymással ellentmondó vallomásai alapján hozott meg a bíróság. Az augusztusi zavargásokban az arabok voltak a támadók és a megtámadottnak széles jogokat — még az emberölés jogát is — biztosítja a büntetőködex. Urfali kivégzése egyébként egyértelmű lett volna azzal, hogy a Jisuv zsidóságától — amelyet egyébként is lefegyvereztek a zavargások során — ezt az elemi emberi jogot is elvitatja a mandatárius hatalom. És erre az elvetemültségre — ugylátszik — nem volt kapható az az angol adminisztráció, amely a zavargások előtt és után annyit bünt és mulasztást követett el a zsidó Jisuvval szemben.

A Jisuv és az egész világ zsidósága örömmel és elégtétellel vette tudomásul a kegyelmi akaszt, amellyel a hivatalos fórumok előtt le is zártuk a véres augusztusi események aktái. A zsidó nép azonban esztendőről-esztendőre kegyellellettel és hálaadó ujjongással fog visszaemlékezni ezekre a napokra, amelyekben az elesett mártírok vére árán is megváltottuk a Földhöz való jogunkat.

Prágában most tartja tanácskozáseit a revizionisták világtalálkozója. A tanácskozással az egész világ zsidó közvéleményének érdeklődése kíséri, ami főleg arra vezethető vissza, hogy a tavalyi zavargások és az azóta történt események igen sok pontban igazolták *Jabotinsky* Vladimir és híveinek a cionista politikával és a mandatárius hatalommal szemben gyako-

rolt kritikát. Igazuk volt a revizionistáknak akkor, midőn azt állították, hogy a palesztinai kolóniák nincsenek kellőleg megvédve és igazuk volt akkor, amikor az arab nacionalizmus erőrekapását féltették a mandatárius hatalom erőtlensége és az effendik pretencióival szemben meghátráló politikáját.

Az érdeklődés homlokterében Vladimir Jabotinsky személye állott, akitől

sokan várták, hogy a legutóbbi eseményeket kihasználva, temperamentumának teljes hevével támadni fogja a világszervezet jelenlegi vezetőit. A revizionisták vezére azonban meglehetősen mérsékelt és objektív tudott lenni megnyitó beszédében, amelyen meglátott, hogy Jabotinsky elveinek hangoztatása és kritikájának fenntartása mellett a cionista tábor egységéről sem feledkezett meg, amelyre ma in-

kább van szükség, mint valaha. Nem lehet azonban ugyanezt elmondani a többi szónokokról is, akiknek egyike a cionista világszervezetből való kilépéssel fenyegetőzött.

A revizionista kritika sok tekintetben helyesnek bizonyult. Meg kell várunk a határozati javaslatokat ahhoz, hogy lássuk, milyen pozitív utakat tud mutatni a revizionista unió a mai nehézségek leküzdésére.

A magyar-román kereskedelmi szerződés már parafálva fekszik a magyar kereskedelmi államtitkár asztalán

Kállay Miklós szerint a közös agrárfront Magyarország nélkül nem valósítható meg

Budapest, augusztus 15. A bukaresti agrárkonferencia tárgyalásain tudvalevőleg Magyarország delegátusai is résztvettek s a kiszivárgott hírek szerint teljes megegyezés jött létre a konferencián Románia és Magyarország között. A román-jugoszláv vámunió híre azonban magyar gazdasági körökben éppoly nyugtalanságot kellett, mint Csehszlovákiában. A jugoszláv-román tárgyalások érdekességét és jelentőségét fokozza az a körülmény, hogy a román-jugoszláv vámunió megkötésével egyidejűleg folyták Budapestben a kereskedelmi minisztériumban a magyar-román kereskedelmi szerződés vonatkozó tárgyalások. Az a hír terjedt el, hogy ezeket a tárgyalásokat késleltetik a szinajai tárgyalások. A történetek azután megmutatták, hogy

Románia részéről semmiféle nehézséget nem támasztottak és így a magyar-román kereskedelmi szerződés már parafálva fekszik Kállay Miklós kereskedelmi államtitkár asztalán, aki Budapest miniszter szabadságideje alatt a kereskedelmi minisztériumot vezeti.

Kállay Miklós kereskedelmi államtitkár a szinajai tárgyalásokról, illetve a magyar-román kereskedelmi szerződés megkötéséről a következőképpen nyilatkozott a budapesti sajtó képviselői előtt:

— Egyszer sem merült fel az a lehetőség, hogy a román-jugoszláv tárgyalások miatt halogatni törekedtek volna a magyar-román kereskedelmi szerződés megkötését.

— Meg vagyok győződve arról, hogy a szinajai tárgyalások teljesen a bu-

karesti tárgyalások intencióinak megfelelően folytak le. Mutatja ezt az, hogy ugyanazok tárgyaltak Szinajában, akik velünk szemben képviselték Bukarestben a román és jugoszláv érdekeket.

— Jugoszláviának határozott iparipolitikai törekvései vannak — folytatta a kereskedelmi államtitkár — éppennygy, mint Csehszlovákiának agrárvédelmi törekvései. Ezeket a törekvéseket egyik sem fogja feláldozni. Mindenekelőtt azonban a terményértékesítés jobbítása csak közös agrárfronttal képzelhető el az exportállamok esetében, ez pedig Magyarország nélkül meg nem valósítható, — mint ahogy ismétlem — meggyőződésem, hogy az egyik tárgyaló félnek sincsen ez szándékában.

Az antiszemita agitátorok a belügyminisztérium költségén utazzák be az országot

A belügyminisztérium számláját terhelő szabadjegykötegeket osztottak ki az agitátoroknak — A liberális sajtó Vaidát támadja Zelea Codreanu felmentésével kapcsolatban

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Dimineata mai számában újabb vádakkal illeti Vaida Sándor belügyminisztert. A lap azt állítja, hogy a vasgárdisták a belügyminisztérium által kiállított utazási igazolványokkal utazzák be ma is az országot. A Dimineata fakszimilében közöl egy ilyen autorizációt, amely felhatalmazza annak tulajdonosát, hogy a belügyminisztérium számlájára és terhére meghatározatlan számú, tehát tetszés szerinti mennyiségű vasutit jegyet váltson ki. Az autorizáció harmadosztályú és személyvonatra érvényes jegyek kiváltására jogosít, megjegyzi azonban, hogy 500 kilométernél hosszabb távolságra gyorsvonatot is igénybe lehet venni.

Honnan van pénzük a vasgárdistáknak

A fakszimilében közölt autorizáció kitépelt lapja egy ilyen jegyfűzetnek. Ötven autorizációt tartalmazott a fűzet és a lekötött autorizációk a 2469-es számot viseli. A jegyfűzet Taslaonu volt kabinetfőnök birtokában volt és úgy került a Dimineata kezei közé, hogy a hírhedt kabinetfőnök a lap egyik munkatársának lakásán felejtette.

A fakszimilével kapcsolatosan a Dimineata a következőket írja:

„Sokan kérdezik és a kérdés a sajtóban is felmerült: honnan van pénzük a vas- és egyéb fémgárdák kulturpropagandistáinak, hogy bejárják az egész országot és mindenütt ott legyenek, ahol a rendezvények érdekei ezt megkívánják. A választ a fentebb közölt fakszimilé adja meg számunkra. Ezen propagandisták között igen praktikus emberek is akadtak. Beszéltünk annak idején egy focsani Mavrus nevezetű fiatalember esetéről, aki az ottani pályaudvar pénztárosának átadott ilyen autorizációkat eladás céljára azzal, hogy az „üzletből“ bevett összeget megosztják maguk között. A pénztárosnak nem volt hajlandó belemenni a dologba, jelentést tett a rendőrségen s midőn az ifjú propagandista megjelent a pénztárnál, hogy az üzleti hasznot beinkasszálja, lefűlettek. Mindezeket nem azért mondjuk, hogy a megfelelő intézkedések foganatosítását kérjük. Oh nem. Még alunkban sem jut eszünkbe eféle szalmacséplés. Csak éppen népszerűsíteni akarjuk Vaidának a belügyminisztérium élén kifejtett fáradhatatlan tevékenységét“.

A belügyminiszter 25.000 lejes ajándéka Zelea Codreanunak

A Viitorul tegnapi számában ismét

foglalkozik azzal a 25 ezer lejes segélyvel, amelyet Vaida Sándor a külügyminisztérium alapjaiból fizettetett ki a vasgárdának. Tegnapi számában a lap precízre teszi, hogy a kifizetési utalvány Zelea Codreanu szervezetének és Vasgárda című lapjának nevére szól, a pénzt július végén fizették ki és a Viitorul bejelenti, hogy amennyiben Vaida kívánja, úgy azt is meg tudja mondani, ki vette fel a 25 ezer lejt.

Zelea Codreanu felmentése Vaida dezavualását jelenti

Érdekes, hogy nemesak a demokrata, hanem a liberális sajtó is állandóan támadja Vaidát belügyminisztert, aki a legutóbbi események óta az ellenzéki támadásoknak valóságos céltáblája lett. Az Ordinea, Tancred Constantinescu lapja, azt írja például, hogy Corneliu Zelea Codreanu felmentése Vaida belügyminiszter dezavualását jelenti. Vajjon nem-e Vaida volt az — írja az Ordinea — aki megteremtette és irányította a „király strázsái“ nevű antiszemita szervezetet. Vajjon nem-e Taslaonu kabinetfőnök volt az, aki első strázsai minőségében házában rejtgette azokat az agitátorokat, akik Borsát felgyújtották. Vaida uszította őket először s aztán letartóztatatta őket. A vasgárda letartóztatott vezetőinek zsebében van a belügyminiszter személyesen aláírt engedélye, hogy át kelhet a Pruton, meghódíthatja Besarabiát.

A cikk konklúziója az, hogy Zelea Codreanun azt mentette fel a bíróság, mert előzőleg a belügyminisztérium is támogatta a vasgárdisták vezérét.

— Öngyilkosság a berlini gyorsvonaton. Kasselből jelentik: A frankfurt-berlini gyorsvonaton hétfőn délután rejtélyes baleset történt. Herleshausen állomás közelében a gyorsvonatból egy jólöltözött fiatal nő kiestt és a kerek alá került, amelyek halálra gázolták. Személyazonosságát eddig még nem tudták megállapítani. A szerencsétlenséget több utas látta. Ugy adják elő a történeteket, hogy a fiatalasszony az ajtónak támaszkodott, amelynek zárját előzőleg kinyitotta. Minden jel arra mutat, hogy nem baleset, hanem öngyilkosság történt.

Kinzó fájdalmaitól megszabadul

ha aranyeres bántalmi (vérzés, nedvedzés, viszketés stb.) ellen a mindig bevált

HAEMORSAN

végbélkupot vagy kenőcsöt használja

Kapható minden gyógyszertárban. Mintát ingyen küld a főlerakat GEA-KRAYER Rt. Timisoara

HIREK

AN UJ Kelet az egyetemes erdélyi és bánági sajtóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámber Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegl Hotel Imperial.
Cikkjeink utánnomását csak a ferrás megjelölésével engedjük meg.

— **Nagy tűz pusztított Marconi jachtján.** Nápolyból jelentik: Marconi jachtján, az Electran, amely a civitavecchiai kikötőben horgonyoz, hétfőn este nagy tűz pusztított. Az Electra egyik fülkéjében támadt a tűz, amelyben Marconi elektromos készülékei állanak. Mire a veszedelmet észrevették, már késő volt. A jachton csak egy ór volt, aki elaludt. Az elektromos készülékeket már nem lehetett megmenteni, de a jacht nem szenvedett komolyabb sérüléseket.

— **Lerombolják a nápolyi Porta Capuanát.** Nápolyból jelentik: Nápoly egyik legszebb történelmi nevezetessége, a Porta Capuana rövidesen eltűnik a városból. A városi tanács hétfőn úgy határozott, hogy a Porta Capuanát le kell rombolni, mert a földrengés annyira megrongálta, hogy minden pillanatban összedőlhet. A falakon nagy repedések vannak és az építmény egyensúlya is megdőlt. A Porta Capuanát 1400-ban emelte Giuliano da Majano. Ezen a kapun át vonult be Nápolyba VIII. Károly francia király, majd később V. Károly császár és itt nyújtották át nekik a város aranykulcsait. A Porta Capuana alatt vonult be Nápolyba Consalva di Cordova spanyol hódító serege is.

— **Készül a „világbéke“.** Londonból jelentik: Az angol hadseereg most egy új fegyverrel kísérletez, a svéd találmányu Madsen-géppuskával, amely alig nehezebb a gyalogsági puskánál, amennyiben mintegy nyolc kilogramm a súlya. Kezeléséhez és szállításához elég egy katona. A bisleyi gyakorlóteremen a napokban próbálták ki a Madsen-géppuskát, amely 10 másodperc alatt harminc lövést adott le.

— **Gyöngye esélyekkel indul az angol liberális párt a legközelebbi választásokon.** Londonból jelentik: A liberális párt a jövő év elejére várható általános választásokon a Daily Telegraph értesülése szerint anyagi eszközeinek teljes kimerülése miatt legfeljebb száz jelöltet léptet föl. Ezzel a liberálisok nyíltan lemondottak a kormányrajtás reményéről és így a harc csak a konzervatívok és a szocialisták között fog eldőlni.

— **Megfojtotta kisleányát, azután felakasztotta magát.** Orosházáról jelentik: Amikor Gyugyella István orosházai nap-számos munkájából tegnap délelőtt hazatért, lakását zárva találta. Felfeszítette az ajtót és megdöbbenő látvány tárult eléje. Szobájuk szekrénye előtt holtan találta 11 hónapos kisleányát, akinek a nyakán vastag spárga szorult, lába pedig fehér zsebkendővel volt összekötözve. A hangosan jajveszékelt ember kiáltására összegyűltek a szomszédok és ekkor ugyanabban a szobában, ahol a kis hulla feküdt, az ajtó mögött a falbavert szögbe felakasztva találták meg Gyugyella fiatal feleségét. A gyilkos és öngyilkos asszony bűsülvélésben csak azt írta, hogy ne boncolják fel.

— **Hogyan írta Maurois Byronját?** Maurois az Observernek nyilatkozott karrierjéről és munkájáról: Éveken át életrajzokat olvastam szenvedélyes szeretettel, de sohasem gondoltam arra, hogy én magam is írok majd egyet. Barrés egyik megjegyzése, hogy a 19. század legérdekesebb karakterei Disraeli, Byron és Dante Gabriele Rossetti voltak, mélyen hatott rám és elhatároztam, megírom Disraeli életrajzát. A „Byron“ kötethez hat éven át gyűjtöttem az anyagot és további két évig dolgoztam a szövegen. Amikor elkészültem a munkával, eltökéltem magamban, hogy nem írok több életrajzot, ezentul csak regényt írok. Hogy a Byron megírásához szükséges atmoszférát megkapjam, beutaztam az összes vidékeket, ahol Byron élt és dolgozott. Amikor Newstead Abbey-be voltam, a Byronok családi fészkebe, megértettem, mit jelenthetett az Byronnak, a szegénységéből hirtelen gazdagságra emelkedni. A Harrov-iskolát is felkerestem, ahol őt nevelték. Még láthatók a falak, amelyekbe a növendékek neveiket bevették. Byron nevével három helyen fedeztem fel. Az Oakham parkban őrzik a költő levelezését, ott gyertyafényben olvastam Byron leveleit.

Epítsük fel a leégett zsidó Borsát!

A Központi Segélybizottság felkéri az összes hitközségeket és helyi bizottságokat, hogy eddigi gyűjtéseik eredményével sürgősen elszámolni sziveskedjenek, illetőleg az eddigi eredmény összegét küldjék be, míg a még várható eredményről tegyenek jelentést. A Központi Bizottságnak ezekre azért van sürgősen szüksége, mert a végrehajtó bizottság legutóbb hozott határozata szerint az újjáépítés előmunkálatait megkezdte és mindaddig az érdemleges munkálatokhoz hozzá nem foghat, míg a rendelkezésre álló összegekről pontos adatai nincsenek. A végrehajtó bizottság megbízásából már a szakértő mérnökök kiemelték a helyszínen, hogy megállapítsák, hány épületet kell minimálisan a legsürgősebben felépíteni, hogy a hajléktalanok a tél beállta előtt fedél alá jussanak. Ugyasint kiszámították azt az összeget, amely ehhez szükséges. Természetes, hogy bármily kis mértékű lesz ezen szükségépítkezés, súlyos milliók kellene hozzá és a zsidó társadalom minden rétegének nagy áldozatos hozzájárulásaira van szükség.

hogy a leégett zsidó Borsát újból felépíthessük. Nem győzzük eléggé hangsúlyozni, hogy a hozzájárulásokra sürgősen szükségünk van, mert a tél közeleg és addig pedig fedél alá kell juttatni szerencsétlen testvéreinket! A pénzküldemények ezentul is a Banca de Credit Marunt si Economie Cluj, Strada Regina Maria 13 szám alá a „Borsai Segélyakció számlájára“ küldendők, míg mindennemű érdeklődések, stb. a Központi Bizottság irodájához Cluj, Calea Regele Ferdinand 54 szám alá intézendők.

Mai kimutatásunkat itt adjuk:

Izr. Hitközség gyűjtése, Ludos	22.900 lej
Ort. Izr. Hitközség gyűjtése, Zerind	5.195 „
Dr. Csillag Jenő, Cluj	1.000 „
Rosen Aronné, Rekető	500 „
Rosen Malvin, Cluj	100 „
Összesen:	27.695 lej
Eddig kimutatva:	862.312 lej
Eddigi gyűjtésünk összege	890.007 lej

Mindenféle gyümölcsöt

(hullottat is) Farkas Lajos és Fia-cég gyümölcs és borpárlat főzdéje
CLUJ, Strada Paris 45. sz. Telefonszám 9—34.

Tűz pusztított egy regáti faluban

Husz ház égett le a tulceamegyei Niculicel faluban

Bucuresti—Bukarest, augusztus 15. Ma délelőtt hatalmas tűzvész pusztított a tulceamegyei Niculicel faluban. Eddig még ki nem derített okokból tűz ütött ki a faluban és minthogy óriási szél fújt a tűz villámgyorsan terjedt tovább. A

Tulceából kirendelt tüzoltók sem érkeztek meg idejében, úgy, hogy mire a tüzoltók megérkeztek, már husz ház hamvadt el. A falusi lakosság segítségével végül is sikerült a tüzoltóknak lokalizálni a tüzet.

Az angol óriásléghajó utban van Európa felé

Montreal, augusztus 15. Az angol óriási léghajó, az R. 100, montreali helyi időszámítás szerint szerdán éjjel 10 óra 25 perckor felszállt a montreali repülőtérről és elindult haza Angliába. Középeurópai időszámítás szerint a start esütörtök hajnali fél 4 órakor történt. A léghajó kapitányának számításai szerint az R. 100 48—50 óra alatt teszi meg az utat, úgy, hogy körülbelül szombaton reggelre ér Cardingtonba.

Londonból jelentik: Az R. 100 léghajó Angliába való visszarepülésének első hat órájában több, mint 100 kilométeres sebességet ért el.

— **Doktorráavatás.** Julius hó 12-én a római egyetemen Grünfeld Hermann kitüntetéssel az összes orvostudományok doktorává avatták.

— **HÁROM FELAKASZTOTT EMBER AZ ERDŐBEN.** Majnafrank furtból jelentik: Egy Königsstein közelében levő erdőben három felakasztott embert találtak. A halottak hatósági orvos megállapítása szerint már 5—6 órája fűgghettek a fán. Egy 40 év körüli férfiről, valamint egy 22, illetve 35 éves nőről van szó, akiknek személyazonosságát eddig nem sikerült megállapítani. Az öngyilkosok jól voltak öltözve és tulajdonukban kb. 130 arany márkát találtak.

A léghajó az amerikai időjárás állomások jelentése szerint kedvező széllel halad. Bár a léghajó öt motornal halad, esütörtökön délelőtt a rendkívül kedvező szelek segítségével 120—130 kilométeres óránkénti sebességet ért el.

A léghajó fedelzetéről jelenti a Reuter-iroda kiküldött tudósítója rádióábrón:

Óránként 75 mérföld sebességgel repülünk előre, remélhetőleg 55 óra alatt meg fogjuk tenni az utat. A léghajó nyugodt, egyenletes repülése és az utasfülke kényelmes berendezése bámulatos.

— **SAN-FRANCISCÓNAL MEGKEZDIK A VILÁG LEGNAGYOBB HIDJÁNAK ÉPÍTÉSÉT.** Newyorkból jelentik: a jövő évben megkezdik a világ legnagyobb hidjának építését. A hidat, amely a san-franciscói Aranykapu-öböl két partját köti majd össze egymással, már évek óta tervezik, a kormány azonban eddig még nem adta meg az engedélyt az építéshez. Csütörtökön délelőtt a hadügyminiszter végre aláírta az engedélyokmányt, úgy, hogy a vállalkozók most már hozzákezdhetnek a tervek kidolgozásához. A világ leghosszabb hídja 12,8 kilométer lesz. A hid építése körülbelül hét évig fog tartani.

BARNOL MEGJELENT KÖNYVEK MEGKAPHAT AN UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Betétkeket előnyös kamattal mellett fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. Öcső kölcsönöket nyújt.

Fiókjai: Dej, Dicioanmartin, Alba-Julia, Targul-Mures, Oradea és Timisoara. (Dés, Dicső szentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárád és Temesvár)

SAJÁT TOKÉI 143 MILLIÓ LEI

Affiliál intézetek: Torda-aranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. urda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Aiud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Odorheiu (Sz. elyudvarhely) és Cristur (Sz.-Keresztur, Szászrög envdiki Takaré- és Hitel r.-t. Reghin (Szászrög), Népbank r.-t. Huedin (B.-hunyad.) Szamosújvár Hitelbank R.-t. Gherla (Ezamosújvár).

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Aruraktárai a vasut mellett.

— **A NORTHCLIFFE-SAJTÓTRÖSZT ISMÉT MEGVÁSÁROLT KÉT LAPOT** Londonból jelentik: A Northcliffe-sajtótröszt ismét kibővült. A sajtótröszt tulajdonosa, Rothermere lord, megint megvásárolt két nagy vidéki lapot, a Hull Daily Mail-t és a Grimsby Daily Telegraph-ot.

— **HARC A MILLIÓS ÖRÖKSÉGÉRT.** Olmützből jelentik: Bécs és Olmütz között érdekes harc indult meg egy milliós hagyatékért. A tényállás a következő: Május 17-én meghalt Bécsben Lehnert Franciska, Lehnert volt osztrák tengernagy özvegye. Néhány nappal halála után felbontották egy bécsi közjegyzőnél deponált végrendeletét, amelyben az örökösök tekintélyes vagyontól Kolár nevű házvezetőnőjére hagyta. Özv. Lehnert asszony szülővárosáról, Olmützről sem feledkezett meg, amennyiben az olmützi német nőegyletre hagyta a város központjában fekvő házat, amely egy millió korona értékét képvisel. Az egyesület a házból nőfóthont akart létesíteni. Néhány nap előtt váratlanul jelentkezett egy olmützi bank, amely kijelentette, hogy az egyesületnek nincs joga a ház felett rendelkezni, mert a bank 800.000 koronáért vette meg a házat dr. Martini bécsi ügyvéd-től, aki az elhunyt jogi képviselője volt. Lehnert asszonyt súlyos állapotára való tekintettel nem értesíthették már a vételről.

— **A Haggibbor Szamosújváron.** A Haggibbor első csapata Szamosújváron szerepel vasárnap délután, ahol az ottani Spárta lesz az ellenfele. A Sparta nagyszabású sportünnepélyt rendez és ennek keretében rendezi meg a mérkőzést, amelynek kimenetele elé nagy érdeklődéssel tekintenek. A Haggibbor megerősített csapattal veszi fel a küzdelmet Szamosújváron. Az egyesület vezetősége ezuton is felhívja a játékosokat, hogy szombaton este 8 órakor a játékosértekezleten jelenjenek meg.

— **HIPNÓZIS ALATT MEGGYILKOLTA SZERETŐJÉT.** Salzburgból jelentik: Az ottensheimi esendőrör mint ismeretes, értesítette a salzburgi rendőrigazgatóságot, hogy kirándulók a Duna-ízigetekben két erősen oszlásnak indult hullára bukkantak. A halottaknál talált okmányokból megállapította a rendőrség, hogy a két hulla Sonntag Ella 19 éves fiatal leánnyal és End Hugóval, a marxglani elmeógyógyintézet hivatalnokával azonos. Mindketten július 16-án tűntek el nyomtalanul. A két hulla személyazonosságának megállapítása után a halál okát is minden kétségét kizáróan megállapították. A fiatalok veronállal követtek el öngyilkosságot és End zsebében üvegesét találtak, amely veronállablet-tartalmazott. A két erősen oszlásnak indult hullát az ottensheimi temetőben temették el. Mig kezdetben azt hitték, hogy a fiatalok közös elhatározással váltak meg az élettől, addig a további nyomozás kiderítette, hogy Sonntag Ella semmi esetre sem vált meg önként az élettől. A hatóságok azt hiszik, hogy egy titokzatos dráma nyomaira akadtak. End Hugó a marxglani országos elmeógyógyintézet hivatalnoká volt és kollegái vallomása szerint sokáig foglalkozott hipnótikus kísérletekkel. Eddig annyit sikerült csupán megállapítani, hogy Sonntag Ella július 16-án három óra hosszat tárgyalt Enddel. A fiatalember azután a villamoshoz kíserte imádottját, aki Salzburgba akart visszaterüni. End nem tért többet vissza Maxglanba és Sonntag Ellának is nyoma veszett azóta. A leány szülei néhány nappal később jelentették az esetet a rendőrségnek, de a nyomozás akkoriban nem vezetett eredményhez. A fiatal leány hozzátartozói kizárták tartják, hogy az életvidám fiatal teremtés önként vált volna meg az élettől és azt hiszik, hogy idegen befolyás hatása alatt cselekedett. Sonntag Ella, hir szerint, nem is tudta, hogy End Hugóval fog találkozni az elmeógyógyintézetben. A hatóságok ennek következtében nem tartják kizártnak, hogy a fiatal leány tényleg End hipnótikus befolyása alatt cselekedett, amikor bevette a veronáll-

K

Az erélye vámur

Az Ugir a és t

Cluj—Kolozsvár Kelet tudósítói kerület Izso vezérigazgató tartott. Az arra a helyzetre, am melés éi at aggodalmat azok a hivak et a kormárol kiadottát keltette vxatura új Dr. Böször igazgató a tette elő, am gulag elfoga

— Összválatolsó ülése nyomorúsági problémákna országunkra.

— A legsz gazdasági pr reskedelmi o los kommuniantant vámu amelynek első vámuális me

— Mindene ni, hogy öster dáink, ia, pet löink kataszt s mélyen átér is azon állás gazdaság mar mellett

a mi österi is legbiztoska melvényeise földi iparum tovább

elismernük azt mányainknak na tenniök s tenniök az ide vagy el nem nyeink export se érdekében.

— Österme geinek megter előbb változ a kép sem vezet s ezzel amu gy százmilliárdos áldozására.

— Már pedi vámuális alatt nem volna, m tunk. Egy C vámuális nem

mint saját misítése és szének ujab akkor is, ha tudánk tal szlovákiának ezen egyolda további ved Magyarorszá

illetve a tölün szlovákiával ipari országok uyanis term Csehszlovákiav ezen előbb em si politikájána ga után a mi ő ben, bizonyára mondjuk, hog ipari termelési teljes összeoml maga után von

Til má

— Fentiekné az lehet, hogy tendó vámuális vezetőségünk n csak a tervez emelje fel tiltá állásfoglalásra ugy az UGIR o a helyi kereske illetve az ipark sületét.

KÖZGAZDASÁG

Az Ugir kolozsvári kerületi ülése erélyes hangon tiltakozott az iparellenés vámuinók, a közterhek emelése és az adóterror ellen

Az Ugir a királyhoz fordul az adóterhek könnyítése érdekében és tiltakozik az ipar szisztematikus tönkretétele ellen

Cluj—Kolozsvár, augusztus 15. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az UGIR kolozsvári kerülete augusztus 14-én Diamant Izsó vezérigazgató elnökségével értekezletet tartott. Az elnöki megnyitó rámutat arra a soha el nem képzelt kritikus helyzetre, amelyet a belföldi ipari termelés élt át s mely helyzetben fokozott aggodalmat keltezték ipari körökben azok a hivatalos kommunikációk, amelyeket a kormány a szinajai konferenciáról kiadott. Ugyancsak jogos aggodalmat keltezték a következő jelentést terjesztette elő, amelyet az értekezlet egyhangulag elfogadott:

A jugoszláv-román vámuinó

— Összválasztmányunk június hó 14-i utolsó ülése óta az általános gazdasági nyomorúságból fakadó súlyos és nagy problémáknak egész sorozata szakadt országunkra.

— A legsúlyosabbnak látszik ezen gazdasági problémák közül az a külkereskedelmi orientáció, amely a hivatalos kommunikációk frazeológiájába a kisanantant vámuinója címen került be s amelynek első fázisa a jugoszláv-román vámuinós megegyezés.

— Mindenekelőtt ki szeretnők emelni, hogy östermelőink espedig mezőgazdánk, a petróleum és ércbányatermelőink katasztrófális helyzetét ismerjük s melyen átérezzük. Habár fenntartjuk is azon álláspontunkat, hogy a világ-gazdaság mai elzárkózottsági politikája mellett

a mi östermelőink eladási krízisének is legbiztosabban az ő speciális terményeiket továbbfeldolgozó belföldi iparunk céltudatos és erőteljes továbbfejlesztése segíthet,

elismerjük azt is, hogy mindenkor kormányainknak mindent meg kellett volna tenniük s mindent meg kell ma is tenniük az ideháza fel nem dolgozható, vagy el nem konzumálható östermelvényeink export útján való értékesíthetése érdekében.

— Östermelvényeink exportlehetőségeinek megteremtése azonban — ép az előbb vázolt alapelvek miatt — semmiképp sem vezethet ipari termelésünknek s ezzel amugy is tokeszegény országunk százmillió ipari investícióinak feláldozására.

— Már pedig az, amit egy kisanantant-vámuinó alatt érteni lehet, semmi más nem volna, mint amit az előbb mondtunk. Egy Csehszlovákiával kötendő vámuinó nem volna szerintünk más,

mint saját iparunk teljes megsemmisítése és östermelőink egy jó részének újabb családja vitele még akkor is, ha egyidejűleg formulákat tudnánk találni arra, hogy Csehszlovákiának, mint ipari államnak ezen egyoldalú favorizálása dacára további vevőinként megtarthatjuk Magyarországot, Ausztriát és Németországot,

illetve a tőlünk ma importáló s Csehszlovákiával konkuráló összes többi ipari országokat is. Ha viszont — ami ugyanis természetesen látszik — a Csehszlovákiával megkötendő vámuinó ezen előbb említett országok elzárkózási politikájának felfokozását vonná maga után a mi östermelvényeinkkel szemben, bizonyára nem tulzunk, ha azt mondjuk, hogy a kisanantant-vámuinó ipari termelésünkön túl östermelésünk teljes összeomlását is elkerülhetetlenül maga után vonná.

Tiltakozás a csehszlovák-román vámuinó ellen

— Fentieknél fogva javaslatunk csak az lehet, hogy egy Csehszlovákiával kötendő vámuinó megkötése ellen kerületi vezetőségünk már most, amikor az még csak a tervezettség stádiumában van, emelje fel tiltakozó szavát s hasonló állásfoglalásra haladéktalanul hívja fel ugy az UGIR országos vezetőségét, mint a helyi kereskedelmi és iparkamarákat illetve az Iparkamarák Országos Egyesületét.

— A második nagy kérdés, amellyel még meglévő gyáripari termelésünk megmentése érdekében bátor és nyílt formában foglalkoznunk kell, a közterhek emelésének a közteher behajtásoknak s ezekkel kapcsolatban az állami, megyei, városi, valamint az agyonkomercializált és agyonautonimizált közintézmények gazdálkodási módjának a kérdése.

Ott kell kezdenünk, hogy amit magángazdaságunk eladási, termelési és hitelváltsága nyilvánvalóvá és köztudottá vált, közteherpolitikánknak a leépítés útjára kellett volna térnie.

Ha egy ország magángazdasága irremegelő válik és a saját rezsi-költségeit sem bírja, illetve ha már kénytelen saját kipróbált tisztviselőit és munkáit elbocsátani, józan számítással el sem képzelhető, hogy a közterheket, csak addigi méreteikben is, viselni tudja.

Uj közterhek

— Ma az új adótörvény és munkaszerződési törvény alapján olyan új közterheket viselünk, melyeket a múlt évben még nem ismertünk. Ma, mint végleges adókulesokat alkalmazza a fiskus az elmúlt évben csak átmenetileg fel-emelt egyenes és közvetett adók kivétési kulesait.

Az adóalap törvénytelen felemelése egyébként az egyenes adók kivétel-szerűen is mind rendszerezőbbé válik.

Az adókövető közegek következtében figyelmen kívül hagyják még a vonatkozó törvényes intézkedéseket is, ha ezzel kivételt többletet produkálhatnak.

— Összegezve a fenti tényeket, azt kell mondanunk, hogy a becsületese adóalanyt, mint olyat, nálunk mindinkább csak sujtják, de nem egyben védik is az adótörvények.

Az agyonvexált nagyipar

— Különösen súlyosan érzik adóki-

Ötven százalékkal emelkedett a Banca Naționala ideai nyeresége

Elkészült a nemzeti bank első félévi mérlege — Egy milliárddal kevesebb bankjegy forog s ez az összeg is elég a magángazdaságnak — A kihelyezés is csökkent egy milliárddal — A szinarany készlet hat és fél százalékkal növekedett

A magángazdaság nem tud rendbe jönni. Még mindig nagyon messze vagyunk attól, hogy biztos és nyugodt üzleteket vezethessünk és hogy évvégi hasznainkból a szűkebb esztendőkre megfelelő tartalékokat zárolhassunk. Ez zel szemben és ezt örömmel kell megállapítani, a Banca Naționala most köz-zétett félévi mérlege azt mutatja, hogy a Jegybank tul van a nehézségeken és a stabilizáció várt eredménye nála már mutatkozik.

Sokkal szomorubb azonban ez a kép, ha figyelembe vesszük, hogy a Banca Naționala ma még mindig kilenc százalékot vesz azért a pénzért, amelyet a magángazdálkodás részére kihelyez. Kilenc százalék mellett könnyű nyereségeket elérni és tartalékolni, könnyű stabilnak és fedezettnek lenni ugyanakkor, amikor a magángazdaság e kamatterhek alatt ingadozik és vergődik.

A mostani félévi mérleg-számla a tavalyi félévi mérleg-számlával szemben nem mutat nagyobb eltérést, de a nyereség- és veszteségszámla adatai már azt bizonyítják, hogy hatalmas arányban megnövekedett a bank e félévi bruttó nyeresége.

Ennek a nyereségnek legnagyobb részét a magas kamatra kell visszavezetni. Ami a bankjegyforgalmat illeti, ott nagyon érdekes a helyzet. Az adatok összehasonlításával kitűnik, hogy ebben a félévben egy milliárd és 200 millióval kevesebb bankjegyre volt szükség, hogy a Banca Naționala az igényeket ki tudja elégíteni. Ma egy éve a lej 3.10 volt

tési és adóellenőrzési rendszerünk ezen fogyatékoságait nagyipari vállalataink, amelyek bár legjobban megfogható s állandó ellenőrzés alatt álló adóalanyok, a pénzügyi adminisztráció kiletegeinek mégis legkedveltebb céltáblái.

— Hogy nagyipari vállalatainknak, amelyeknek pedig mint komoly termelő faktoroknak és elsősorban fontos adóalanyoknak a fiskus részéről is különleges brutális adóexaturát kell néha elszenvedniök, legjobban igazolják a marosvásárhelyi cukorgyár már befejezett és a Lomási Erdőipar Rt. most folyamatban lévő denunciaciói esetei. Meghureolták mindkét vállalatot s ily módon mintegy erkölcsi segélyt igyekeztek adni a feljelentőknek, akik között pedig az egyik, a marosvásárhelyi cukorgyár feljelentője időközben s ép a Lomási-affér kapcsán nem ép Grál-logvagként került a közvélemény, de egyben a bíróság ítélőszéke elé is.

A fiskus és az adózók gyűlölködése

— Csoda-e, ha ilyen körülmények között a fiskus és az adóalanyok között soha nem észlelt gyűlöletérzés termelődött ki? Csoda-e, ha ma már minden adófizető polgár az összes financiaális bajok kuforrásaként az ország tényleges viszonyait nem ismerő s ezért túlzott költségvetési tételekkel dolgozó pénzügyi kormányzatot támadja?

Fenti okokból kifolyólag a mi javaslatunk nem is lehet más, mint hogy sürgős felterjesztés alakjában kérjük meg a súlyos pénzügyi helyzetünket gyakorlati szemmel s tisztán látó Popovici pénzügyminiszter urat az 1931. évi állami budget kereteinek legalább 20—25 százalékkal való leszorítására és arra, hogy az állami budget redukálásán túl legyen gondja a megyei, városi és autonóm közintézményi költségvetések keretének ugyanilyen százalékkal való leépítésére is.

Kérjük, követeljük a pénzügyi kormányzattól a költségvetési keretek leépítését, a közterhek redukálásának megkezdését s ezzel kapcsolatosan az egész adóadminisztráció tapintatosabbá és elviselhetőbbé tételét, mert az állam csak addig él, amíg az adóalanyok élnek, az adóalanyok pedig már nem bírják el a fölösleges terheket és brutálításokat.

Elhatározta az értekezlet, hogy az ipar súlyos helyzetét még jobban nehezítő — tenebbr emlitett — kérdésekben a szakminisztériumokhoz és amennyiben ezirányú intervenciója nem járna eredménnyel, magához az államfőhöz fordul.

A bánáti liszt- és terménypiac

Lisztüzlet:

Az elmúlt hét esütörtökjén az amerikai hírek következtében az árak hirtelen felszállottak, de már pénteken visszacsökkentek. Ma az üzlet lanyha, amit a kilátások nem indokolnak s így valószínű, hogy gyors változás áll elő.

A liszt ára 3—70-es beosztásban 7.70, 50—50-es beosztásban 8 lej inc. zsák ab malom vagonba rakva. Az árak ingadozó tendenciát mutatnak, a kötésről tartózkodnak s így lényegesen nagy eladások nem történtek.

A malmoknak nagyrésze ennek ellenére éjjel és nappal üzemben van, a kis malmok vámorlése szokatlanul élénk.

A liszt minősége a friss örlés ellenére jobb, mint a tavalyi.

Korpa: 3 lej zsákkal együtt. Szilárd.

Tőzsde:

A tőzsde interimár bizottsága a világpiacon eseményekre és a vidéki helyzetre való tekintettel elhatározta, hogy a tőzsde déli 12 és délután fél kettő között mindennap nyitva lesz s így üzletek naponta köthetők.

Gabona:

— Buza: A Bánátban jó középtermés volt, ennek ellenére a várazokozáson alul maradt a hozam. A minőség természetesen változó és pedig felső-torontáli buzáknál a 82 kg-os sem ritka, vannak azonban temesi állomások, ahol 72 kg-os a buza. Az átlag-minőség 78—79 kg. Sikerdus buza különösen Felső-Torontálban fordul elő, — éppugy, mint tavaly, ezenkívül Delta és Voitek környékével is meg vannak elégedve. A Temesvár—Lugos között fekvő vonalon a buza gyenge.

Kezdetben nagyon sok buzát exportáltak Csehszlovákiába. A szállítások tulajdonképp része a Begán slepprel, egyrésztük via Kurtici és via Halmi történtek. A Begán sok sleppel vesztel üresen, a berakodást várva. Pillanatnyilag az export általában szünetel, mert az árak nem morzsolódtak le export paritásra. Vagon tételeket a malmok csak elvétve vásárolnak, mert különösen a kisebb malmok szükségletét, a detil hozam kielégíti.

A tőzsdén nagytételű búzákat ajánlanak, a vevők azonban a vételtől tartózkodnak. 79—80 kg-os buza a hét elején 445 lej körül volt kinalva, de csak 435—440 lejes pénzt fizettek.

Tengeriben elég nagy az export, részben Kurticson, részben pedig Halmin keresztül. Az eső nagyban emelte a kilátásokat és így az ajánlat megerősödött. A Bánátban az új tengeriben elég jó, legalább is közepesen felüli termésre számítanak. A hét elején 350 lej ab feladó állomás. Az üzlet elég élénk.

Zabban a Regáttól van nagy kinalat. A hét elején 460 lejért vették temesvári paritásban, de ez az ár napról-napra morzsolódik.

Takaromány: A Bánátban sok regáti fogyott el. Ugy krajovai, mint bucaresti korpa nagy tömegben kelt el.

Arpa: Névleges árak vannak. Üzlet, kevés, inkább hizlalók részére vásárolnak.

Temesvári tőzsde árak.

(Legutolsó jelentés). Bánáti buza 76-os 405.—, 77-es 410.—, 78—79-es 425.—, 79—80-as 430.— lej.
Tengeri: 305.
Takarományárpa: 290—300.
Zab: 330.
Repece bánáti: 700.
Hulladékisz (zask nélkül): 280.
Korpa (zask nélkül): 260.

Vámemelésről tárgyalnak a magyar kereskedelmi minisztériumban. Budapestről jelentik: A magyar kereskedelmi minisztériumban megint vámemeléssel tárgyalnak. Az idén már történt néhány vámemelés. Többféle érdekeltég erősebb vámvédelmet kér a kormánytól. Most megint több ipareikk vámemelése aktuális és már perle a varrógépek vámjának felemelése.

Csak szilárd alapokon nyugvó vállalatok papírjait fogják jegyezni a londoni tőzsdén. Londonból jelentik: A londoni tőzsdén a jövőben csak szilárd alapokon nyugvó vállalatok részvényeit fogják jegyezni. Most megjelent a határozat részletes szövege, mely meg ennél is többet mond. Csak olyan vállalat részvényeinek jegyzését engedik meg, amely már több év óta osztalékot fizet és amelynek megbízhatóságát, bonitását és szilárd megalapozottságát szakbizottságok esetről-esetre megállapítja. De sok vagyon maradt volna meg, ha hasonló óvatossággal és körültekintéssel intézték vagy intéznék nálunk is a tőzsdei jegyzéseket!

Három távirati ügynökség — hatszáz millió ujság-olvasó

A hírszolgálat megszervezése Amerikában

Érdekes összeállítást közöl egy amerikai folyóirat, a New Yorkban megjelenő Harper's Monthly Magazine, az amerikai sajtóhírszolgálat szervezetéről. Eszerint közel hatszázmillió ember számára a híreket az Egyesült Államokban távirati ügynökségek közvetítik, amelyeknek talán összesen háromszáz alkalmazottuk van. Az amerikai lapokban megjelenő hírek alig egy huszadrésze érkezik a külföldről, a többi belföldi hír.

Európában három amerikai ügynökségnek és hét nagy napilapnak van teljes ujságírói szervezete. A külföldi hírszolgálat költségei csak a Chicago Daily News-nál napi ezer dollárra rúgnak, a New York Times hasonló költségei pedig valószínűleg még többet tesznek ki. Az európai hírek nagy költsége miatt a sajtó szindikálizálta is az európai hírszolgálatot.

A három nagy amerikai távirati ügynökség az Associated Press, a United Press és a Hearst-féle szolgálat. Ezek kizárólag megtörtént eseményekről közölnek híreket és napi huszonegy óras szolgálatuk van, vagyis megosztják a hírszolgálatot. Eredetileg ez a három ügynökség kizárólag csak az Egyesült Államok sajtója számára dolgozott. Ma azonban már Dél-Amerika is megveszi a híreket, valamint az európai államokban is vannak előfizetők.

Azok a lapok, amelyeknek saját külföldi hírszolgálatuk van Európában a következők: The New York Times, The New York Herald Tribune, The New York World, The New York Evening Post, The Christian Science Monitor, The Chicago Tribune, The Chicago Daily News. Ezenkívül vannak más lapok is, amelyeknek ugyancsak van speciális európai hírszolgálatuk. Így a Wall Street Journalnak három európai városban van tudósítója. A The Detroit News-nak és a Brooklyn Eagle-nak Párizsban van saját tudósítójuk, a Baltimore Sun Londonban tart tudósítót. A Buffalo News szükség szerint esetről-esetre küldi ki a szerkesztőség egyes tagjait külföldre. Azonban csak a hét fent felsorolt lapnak van teljesen kiépített saját külföldi hírszolgálat.

A központi szervezetek mellett még az összes fontosabb városokban helyi levelezők is vannak az ügynökségeknek és a nagy lapoknak, amelyek híreiket a központi irodába küldik. Érdekes, hogy a kisebb amerikai államok fővárosaiban ezek a szervezetek mindig csak nehezen találnak olyan ujságírókat, akik lelkiismeretesen látná el a tudósító szolgálatát.

Az Associated Press-nek van egy jelentős hírforrása, amely a konkurrens vállalatok számára hozzáférhető — az egyes európai államok hivatalos ügynökségeinek a hírei. Az olasz Stefani, a francia Havas, az angol Reutter, a jugoszláv Avala, a szovjet-orosz Tass-ügynökségek híreit kizárólagos joggal az Associated Press kapja meg és adja tovább az amerikai lapoknak.

Másik fontos szerepe az ügynökségeknek, hogy megvásárolják a híreket, különösen egyes híresebb emberek nyilatkozatait. Az ügynökségek egymás között nagy versenyt fejtenek ki, hogy ki szerzi meg közlés végett egyes híres emberek interjuit, beszédeit, cikkeiket. Így például a híres Scopes-féle bűnper tárgyalása alkalmával Bernard Shaw a Hearst-ügynökség tulajdona volt, Lloyd George az United Press tulajdona, amely ügynökség néha megvásárolja Mussolinit is.

Érdekes újítás a háború utáni ujságírásban, hogy a külügyminisztériumok mellett sajtóirodákat alakítottak. A Monthly Magazine szerint ezek közül egyesek jók, mások azonban rosszak és feleslegesek. Valószínűleg a legjobb az angol sajtóosztály, amelynek vezetője Sir Arthur Willert és

munkatársai mindig kitűnően vannak értesülve, mindig hozzáférhetők és nagyon őszinték. Berlinben a sajtóiroda szintén kitűnően van megszervezve és igen barátságos a külföldi ujságírókkal szemben.

Érdekesen jellemzi a Harper's Monthly Magazine az egyes amerikai nagy lapok politikai irányát. A The New York Herald Tribune angolbarát és konzervatív lap. A The New York World tradicionális liberális, néha enyhén franciáellenes, rendszeresen agresszív antifasiszta. A Chicago Daily News független és konzervatív. A The Chicago Tribune a legfelelőtlenebb az összes amerikai lapok között, oroszellenes, angolellenes és népszövegségellenes.

Az Associated Press szigorú pártatlanságra törekszik. Hearst gyakran váltogatja politikáját, az United Press agresszív, független és határozottan liberális szellemű.

Színház—Mozi

A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA:

Szombaton este 9 órakor: A budapesti Andrassy uti Színház teljes kabaré-együttesének vendégjátéka, nagyrésztben új műsorral. Berky Lili, Dajbukát Ilona, Jankovszky Mara, Bársony István, Gózon Gyula, Ihász Lajos és Berky Józsa főlépésével. Rendes helyárak. Sorozatszám: 354.

Vasárnap este 9 órakor: Az Andrassy uti Színház teljes kabaréegyüttesének vendégfőlépése, bucsu-vendégjátéka. Berky Lili, Dajbukát Ilona, Jankovszky Mara, Bársony István, Gózon Gyula, Ihász Lajos és Berky Józsa főlépésével. Rendes helyárak. Sorozatszám: 355.

Hétfőn 3, 6 és este 9 órakor ünnepi filmelőadás: Brodway-Melody. Legszencziósabb hangos, zenélő, ének-lő, beszélő film-operette, 10 felvonásban). Árulás. (Hatalmas film-dráma 8 felvonásban. Putty Lyával, Lars Hansonnal és Warwik Warddal. Helyárak 3 és 6 órakor: 20 és 10 lej. Este 9 órakor: 30, 20 és 10 lej.

Kedden 3, 6 és este 9 órakor: Brodway-Melody és Árulás.

Szerdán este 9 órakor: Sárga lilium. (Bíró Lajos világsiker aratott színműve. Nagyon olesó mozihelyárakkal. Kaszab Anna főlépésével. Helyárak: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám 356.)

Csütörtökön este 9 órakor csak felnőtteknek: Második nászéjszaka. (Párizsi bohózat, nagyon olesó mozi-helyárakkal. Sorozatszám 357.)

Pénteken este 9 órakor: Halló! Itt rádió Budapest. (A Budapesti Rádió Stúdió kedvenceinek személyes főlépése. Rádió kabaré! Scherz bácsi konferál! Főlépnek: Weygand Tibor, Sándor Böske, Székely Gizi, Dávid Mihály, Matány Antal, Köpeczy Boócz Lajos, K. Boócz Mihály, Kiszely Gyula. Tréfák, egyfelvonásosok, magán-számok. Egy nap a stúdióban. Rendes színházi helyárak. Sorozatszám 358.)

Szombaton este 9 órakor: Halló! Itt rádió Budapest. (A Budapesti Rádió Stúdió kedvenceinek második főlépése. Sorozatszám 359.)

Vasárnap d. u. 3 órakor: Sárga lilium. (Színházi előadás, nagyon olesó mozi-helyárakkal. Sorozatszám 360.)

Vasárnap d. u. 6 órakor: Halló! Itt rádió Budapest. (A Budapesti Rádió Stúdió kedvenceinek főlépése. Rendes helyárak. Sorozatszám 361.)

Vasárnap este 9 órakor: Halló! Itt rádió Budapest. (A Budapesti Rádió Stúdió kedvenceinek bucsufőlépése. Rendes helyárak. Sorozatszám 362.)

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA:

Szombaton csak 3 és 6 órakor: I. Éjféli házasság (Newyork rejtelmek). II. A tenger leánya. Helyárak 20 és 10 lej.

Vasárnap délelőtt 11 órakor matiné 15 és 10 lejes helyárakkal: A marokkói kémnő. Rejtelmes történet, a főszerepekben: Várkonyi Mihály, Jetta Gondal és Josef Schildkraut.

Vasárnap délután 3, fél 5, 6 és fél 8 órakor: Pat és Patachon esete Josephine Backerrel. Helyárak: 20 és 10 lej.

Hétfőn 3, 6 és 9 órakor kettős műsor. Három óras előadások: I. Brodway-Melody. (A legtökéletesebb zenélő, beszélő, hangos film-operett 10 felvonásban, a főszerepekben: Anita Page, Bessie Lowe). II. Árulás. (8 felvonásos társadalmi dráma. Főszereplők: Putty Lya, Lars Hanson, Warwik Ward. Kettős nagy műsor. Helyárak 3 és 6 órakor: 20 és 10 lej, este 9 órakor: 30, 20 és 10 lej.)

Kedden 3, 6 és este 9 órakor: Brodway-Melody és Árulás. (Kettős nagy műsor, 3 óras előadások. Helyárak d. u. 3 és 6 órakor 20 és 10 lej, este 9 órakor 30, 20 és 10 lej.)

Szerdán csak 3 és 6 órakor: Brodway-Melody és Árulás. (Kettős műsor, 3 óras előadások. Helyárak: 20 és 10 lej.)

Csütörtökön 3, 5 és 7 órakor grandiózus ujdonság: Nevada. (Az ame-

rikai filmművészet legújabb mestert alkotása. Főszereplők: Cary Cooper és Thelma Todd. Helyárak: 20 és 10 lej.)

RADIO MUSOR

Idő: Középeurópai SZOMBAT, AUGUSZTUS 18.

Bukarest. 12: Beszélőújság. Gramofon. 17: Zenekar. 18.45: Beszélőújság. 19: Gramofon. 19.40: Rádióegyetem. 20: Rádiózenekar. 20.30: Felolvasás. 20.45: Mandolin és gitár. 21.15: Rádiózenekar. 22: Táncezena.

Budapest. 9.15: A Rékai Miklós zenekar hangversenye. Suppé: A szép Galathea — nyitány. Eysler: Az aszszonyfaló — egyfelvonás. Strauss: Császárkeringő. Moszkovszky: Spanyol táncok. Mozart: Szóktetés a szerályból. Dohnányi: Nászkerिंगő a „Pierette fátyola” c. pantomimból. Kálmán: Hollandi menyecske. 9.30: Hírek.

12: Déli harangszó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés.

12.05: Az Országos Postászenekar hangversenye. — Szabady-Massenet. Marche heroique. Rossini: A tolvaj szarka. Grieg: Részletek a Peer Gyntből. Borsay: Jelenetek a kuruc világból. Cilophonszólók.

12.25: Hírek.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 2.30: Hírek.

4: Dunkel Norbert felolvasása: „Em lékezés Wagner Siegfriedre”.

4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

5: A Kisfaludy Társaság irodalmi délutánja. Versek. Irta és felolvassa: Kozma Andor rendes tag. Régi világ. Michelangelo szerelme.

7.20: Radosné Bock Hilda bécsi dalokat énekel schrammelzene kísérettel. Milánó. 21.15: Vegyes hangv.

Róma. 21.02: Szórakoztató zene. Toulouse. 21: Operettrészletek. Prága. 20: Citerazene.

Pozsony. 21: Fuvószene. Varsó, Kattovic. 20.15: Népszerű hangv.

Aprohirdetések

Házvezetőnőt keres kolozsvári uricsalád. Cim a kiadóban.

Szövevény, teljes felszereléssel, kitűnő karban előd. Str. Aurel Vlaicu (Bánfy uca) 3 szám.

Jó házból való iskolás fiu vagy leány ort. köser uri családnál teljes ellátást kaphat. Fürdőszoba, zongora. Szappan-ucca 15.

Kiadó üzlethelyiség volt Széchenyi tér 39 alatt. Értekezni háztulajdonosnál déln 1—2 között.

Ok. tanítónő, kitűnő bizonyítványokkal, tanít magyar, német, hébert — állást keres. Margareta Molnár, Zavoi, Jud. Severin, Posta Ferdinand.

ERTESETÉS

Elvállalom kézimunkáknak montirozását, régi keretek aranyozását és javítását. Estéknént állandó kiállítás. Somlyai aranyozó, Str. Iuliu Maniu.

Intelligens zsidó leányokat felvesz teljes ellátással, legmérsékeltbb áron urinő a központban. Halásznő, Hegedűs Sándor uca 11.

Iskolásyermekek központban izr. családnál olesón teljes ellátást kaphatnak. Cim a kiadóban.

Kiadó Széchenyi téren 4 szobás modern lakás. Reflektálókat „November” jelige alatt a kiadóba kérek.

Intelligens nő, jól főz, vállalna házvezetőnői állást zsidó családnál. Cim Mátys király uca 2 szám. Elisabeta kalapszalon.

Rendkívül olcsó

nyári könyvajánlatunk (I.)

Ady: Brevárium I. II.	Lei 19	1. sz. csoport:	
Casson: Tizenkét tip	10	Móricz: Buzakalász	
Ady: Muzeum I. II.	140	— Házasságtörés	
Darvin: Fajok keletkezése	180	— Vadkan	110 Lei
Karinthy: Kötéltánc	48	2. sz. csoport	
— Irta . . .	20	Babits: Pávatóllak	
Schrenk: Titokzatos erők	28	— Karácsonyi Madonaa	
Karinthy: Faremido	28	— Nyugtalanóság	98 Lei
Tolsztoj: Shakespeare	35	— Recitativ	
Suares: Dosztojevszkij	35	9. sz. csoport:	
Lázár: Munkácsi	35	Laczkó: Noemi fia	
Wagner: Beethoven	35	Bíró: Amor és Psyche	
Gide: Wilde Oszkár	35	Kaczér: Ezüst fuvola	72 Lei
Thiering: Textilipar	35	11. sz. csoport:	
Lambrecht: Oslények világa	35	Méray: Két primadonna	
Falla: Modern sakk	35	Kodolányi: Két leányarc	
Brandes: A. France	35	Szini: Smaragd	72 Lei
Rilke: Rodin	35		
Seton: Fekete mén	38		
Molnár: Andor (regény)	30		

Kapható az „Uj Kelet” könyvosztályában 100 leien alóli rendelésnél csakis az összeg előzetes beküldése mellett.

XIII EV Cluj—augusztus 5690

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat

Uj Kelet és bánat